

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ
INSTITUTAS

POLITIKOS IR MEDIJŲ MAGISTRO PROGRAMA

GERTRŪDA BRUKAITĖ
II kurso studentė

PALESTINOS VAIZDAVIMAS LIETUVOS ŽINIASKLAIDOJE: LRT ANALIZĖ

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė: dr. Ieva Koreivaitė

Vilnius, 2025

Magistro darbo vadovės išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....

(data)

.....

(v., pavardė)

.....

(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....

(data)

.....

(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas/ė:

.....

(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Brūkaitė G. Palestinos vaizdavimas Lietuvos žiniasklaidoje: LRT analizė: Politikos ir medijų programos magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė I. Koreivaitė – V., 2025. - 51 p.

Reikšminiai žodžiai: LRT, Palestinos vaizdavimas, Palestinos ir Izraelio konfliktas, diskurso analizė, įrėminimo teorija, žiniasklaida.

Šiame darbe atliekama nacionalinio transliuotojo analizė, siekiant ištirti, kokią diskursą Palestinos klausimu formuoja nacionalinis transliuotojas ir ar šis kito, priklausomai nuo konflikto dinamikos. Tyrimo objektas yra Palestinos vaizdavimas LRT. Remiantis diskurso analizės bei įrėminimo teorijos įrankiais analizuojami straipsniai, išleisti tiriamuoju laikotarpiu nuo 2022 m. spalio 7 d. iki 2024 spalio 7 d. bei atrinkti naudojant raktažodį *Palestina*.

Analizės metu buvo rasta, jog Palestina buvo vaizduojama per aukos, agresorės, užsienio partnerių bei Lietuvos saugumo rėmus. Duomenys parodė, jog daugiausiai Palestina buvo vaizduojama per konflikto aukos rėmą. Be to, analizės metu buvo atrasta, jog Palestinos vaizdavimas LRT taip pat prisitaikė prie konflikto dinamikos ir tarptautinės bendruomenės nuotaikų.

Turinys

Įvadas.....	5
Teorinis pagrindas.....	9
Metodologija.....	14
Palestinos vaizdavimas	16
Lietuvos strateginiai santykiai	16
Aukos rėmas	17
Agresorės rėmas	25
Užsienio partnerių rėmas	32
Lietuvos saugumo rėmas	36
Analizės išvados	40
Išvados	41
Summary.....	50

Išvadas

Daugiau nei septyniasdešimt metų besitęsiantis bei 2023 metų spalio mėnesį paaštrėjęs konfliktas tarp Izraelio ir Palestinos yra iššūkis ne tik Vidurio Rytams, bet ir visai tarptautinei bendruomenei.¹ Dėl nuolatinių konfrontacijų bei netolygios Palestinos ir Izraelio tarpusavio galios pusiausvyros valstybės stoja į dvi stovyklas. Kitaip tariant, konfliktas nėra izoliuotas, tai reiškia veikiantis ir kitus regionus – to apraiškų galima pamatyti ir Europoje, ir Jungtinėse Amerikos Valstijose – šiuo atveju nesutarimai dėl konflikto kyla ir visuomenėje – čia vykstantys masiniai protestai, radikalėjančios grupuotės bei sustiprėjusios antisemitizmo ir islamofobijos bangos kelia saugumo klausimus.² Vakarų poliarizacija rodo, jog visuomenę persmelkęs konfliktas kelia ne tik politinius bei socialinius, bet ir vertybinius ir moralinius klausimus. Šis konfliktas bei jo pastaroji eskalacija nepralenkia ir Lietuvos – čia neatsilikant nuo Vakarų, institucijos priėmė sprendimus ir 2020 – 2024 m. valdanti koalicija naudojo retoriką, kuria buvo signalizuojama, kurią konflikto pusę Lietuva kaip valstybė palaiko.³ Galima suprasti, kodėl vykstant konfliktui institucijos išreiškia paramą vienam iš konflikto veikėjų, šiuo atveju Izraeliui. Reikšmingi yra ekonominis, kultūrinių, istorinis ar saugumo (aljanso, strateginių) interesai ir veiksniai, tačiau žiniasklaidos tiesmukas ar vienareikšmiškas konflikto vertinimas, nesigilinant į šio konflikto kompleksiskumą, būtų klaidingas. Žiniasklaida kaip ketvirtoji valdžia, turinti galią daryti įtaką visuomenės žinojimui ir įsitikinimams, gali formuoti jos [visuomenės] vertinimą bei pozicijas tam tikrais klausimais, pavyzdžiui, dėl Izraelio ir Palestinos konflikto.⁴ Šiuo atveju Lietuvos nacionalinis transliuotojas LRT turi atsakomybę būti objektyvus bei kokybiškai šviesti visuomenę.⁵

Čia iškyla tyrimo problema – nepaisant to, jog Lietuvos nacionalinis transliuotojas LRT turėtų būti išorės veiksnių neveikiamas bei objektyvus naujienų pranešėjas, pastaruoju metu susilaukia kritikos dėl šališkos pozicijos tam tikrais klausimais. Vienas iš klausimų – Izraelio ir Palestinos konfliktas. Internetinėje platformoje Facebook galima rasti įrašų dėl LRT nekokybiško ar neobjektyvaus naujienų raportavimo. Pavyzdžiui, Dr. Ieva Koreivaitė Facebook paskyroje rašo:

„Hagoje vyksta Pietų Afrikos Respublikos argumentų byloje prieš Izraelį dėl Gazoje vykdomo genocido pristatymas. Lietuvos Žiniasklaidoje dėmesio šiam įvykiui itin mažai. Štai LRT teismo

¹ Hasmah Zanuddin ir Wesam Almahallawi, „Media Framing Approach of Israelis and Palestinian Conflict“, *Future Academy* (2018), 685.

² Masood Farivar, „Why the Gaza War Has Sparked Wave of Antisemitism and Islamophobia in the US“, *Voanews*, 2023, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.voanews.com/a/why-the-gaza-war-has-sparked-a-wave-of-antisemitism-and-islamophobia-in-the-us-/7358885.html>.

³ ELTA, „Paviljonis vyksta išreikšti solidarumo į Izraelį“, LRT, 2023, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2100530/paviljonis-vyksta-isreiksti-solidarumo-i-izraeli>.

⁴ Hasmah Zanuddin ir Wesam Almahallawi, 683.

⁵ LRT, „Apie LRT“, <https://apie.lrt.lt>.

procesą pasirinko aprašyti kaip neva dar vieną Izraelio demokratiškumo ir pagarbos teisei rodiklį. Šiandien Tarptautinio Teisingumo Teisme prisiekusį Izraelio deleguotą teisėją Aharona Baraką pristatė kaip savą, lietuviams artimą, objektyvų ir nešališką (nes kartais pakritikuoja Izraelio vyriausybę).“

„Gaila, kad tas arba tie, kurie ruošė šį straipsnį patinęjo, arba nebuvo suinteresuoti susipažinti ar pateikti skaitytojams, kad A. Barakas niekada nekritikavo Izraelio dėl elgesio su palestiniečiais. <..> O kalbėdamas apie dabar vykstantį karą Gazoje lapkričio mėnesį A. Barakas viešai neigė, kad Izraelis pažeidžia tarptautinę humanitarinę teisę.“⁶

Taip pat „Gyvenimas per brangus“ naujienų portalą įkūrėjas Tadas Janušauskas rašo:

„Nacionalinis transliuotojas spausdina tarp elementaraus melo, melagienų ir propagandos plaukiojančius, ant rasizmo ribos vaikstančius tekstus apie protestuojančius prieš genocidą. Dauguma žurnalistų – galbūt ne iš blogos valios, o tiesiog iš nežinojimo – leidžia visokiems Izraelio apologetams be atvangos drabstyti elementarius melus ir neįtikėtina logikos ekvilibristika pasižyminčias interpretacijas.“⁷ (platesnės kritikos galima rasti GPB.lt)

Nacionalinis transliuotojas taip pat susilaukia kritikos dėl nuomonės skiltyje dominuojančių žurnalistų – šiuo atveju LRT platforma yra neva suteikiama selektyviai grupei žurnalistų, kurių pozicija yra viešinama neproporcingai kitų atžvilgiu. Tie patys žurnalistai yra kaltinami naudojantys informaciją, jau paneigtą pasaulio žiniasklaidos, tuo pačiu metu LRT tokių straipsnių nepažymėdavo kaip paneigtų ir leisdavo spausdinti.⁸ Atsižvelgiant į LRT vaidmenį visuomenėje bei sulauktą kritiką, atsiranda poreikis įvertinti šios žiniasklaidos priemonės pozicijas dėl pastarojo konflikto – šiuo atveju lygiaverčio bei konstruktyvaus diskurso produkavimas tampa būtinas siekiant nešališko naujienų raportavimo. Kadangi specialistų išreikšta kritika yra dėl per menko ar neigiamo Palestinos vaizdavimo, šiame tyrime pasirenkama tirti būtent Palestinos vaizdavimą, neapimant bendro/abiejų konflikto veikėjų vaizdavimo. Neatmetamos kitos priemonės, potencialiai formuojančios diskursą Palestinos klausimu, tačiau šiame darbe pasirenkama tirti žiniasklaidą, konkrečiau, internetinę LRT naujienų svetainę bei jos pateikiamus straipsnius. Toks pasirinkimas remiasi į literatūroje egzistuojantį konsensuą, jog medijos tiek tiesiogiai atspindi visuomenėje vyraujančias vertybes ir normas, tiek turi reikšmingą įtaką formuojant visuomenės požiūrius ar dominuojantį diskursą.⁹ Tyrime neįtraukiama visa LRT medijų grupė, pavyzdžiui, radijo ir televizijos laidos, kadangi dauguma naujienų sutampa bei vaizdinės ar garsinės laidos yra atliepiamos ir persidengia rašytiniuose straipsniuose. Atrinkti straipsniai bus analizuojami pagal teorijoje išsigrynintas kategorijas, siekiant

⁶ Įrašas nebeegzistuoja, ekrano kopija pateikiama prieduose. Nuoroda į Priedas Nr. 1

⁷ Tadas Janušauskas, „Apie Lietuvos moralinį stuburą“, Gyvenimas per brangus, 2024, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://gpb.lt/apie-lietuvos-moralini-stubura/>.

⁸ Milda Drejerjytė, „Palestinos palaikymo kaina Lietuvoje“, GPB, 2024, <https://gpb.lt/palestinos-palaikymo-kaina-lietuvoje/>.

⁹ Michael O'Shaughnessy ir Stadler J., *Media and Society: an introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2005), 41.

išsiaiškinti, ar šie buvo šališki, tai yra išreiškė palaikymą arba palankiai vaizdavo vieną iš konflikto veikėjų, tuo pačiu metu sudarydami neigiamą požiūrį į kitą. Šio darbo tyrimo objektas yra Palestinos vaizdavimas LRT naujienų portale.

Siekiant nuoseklaus bei aiškaus tyrimo, pravartu pasitelkti jau egzistuojančią literatūrą – čia verta apžvelgti, kokie interesai bei strategijos gali veikti žiniasklaidos priemonės. Literatūroje vyrauja dvi pagrindinės perspektyvos, iš kurių autoriai žvelgia į medijų šališkumą – priklausomybė nuo valstybės bei abipusis ryšys tarp medijų ir visuomenės (šiuo atveju yra atmetama priklausomybė nuo komercinių partnerių, kadangi nuo 2015 metų komercinė reklama LRT yra draudžiama.) Pirmoji autorių grupė susitelkia į žiniasklaidos ir valstybės darbotvarkes, kurios vėliau yra nuleidžiamos visuomenei, kitaip tariant, egzistuojant dominuojančiam/politiniam sutarimui dėl tam tikro naratyvo, žiniasklaida jam nemeta iššūkio ir nesuteikia informacijos, kuri prieštarautų valstybiniam naratyvui.¹⁰ Čia autoriai Paul ir Elder pasiūlo, jog žiniasklaida, ypač nacionaliniai transliuotojai glaudžiai priklauso nuo valstybinių institucijų, pavyzdžiui, dėl licencijų bei kitų reguliavimo priemonių.¹¹ Dėl to valstybei kurią nors tautinę grupę išskyrus kaip priešišką, ši žiniasklaidoje bus vaizduojama neigiamai. Pavyzdžiui, Jungtinėms Amerikos Valstijoms Izraelis yra „palankus sąjungininkas“, todėl žiniasklaidoje vaizduojami izraeliečių nusikaltimai bei smurtas prieš palestiniečius yra pateisinamas kaip atsakomosios priemonės ar pagrįstas „kerštas“.¹² Tokias įžvalgas pasiūlo ir Shinar, teigdamas, jog žurnalistai, rašantys apie karinius konfliktus, itin glaudžiai laikosi „elito“, arba valdžios pozicijos, kitaip tariant, žiniasklaidos priemonės lygiuojasi su veikėjais, turinčiais finansinio ir politinio pranašumo, bet ne dominuojančia nuomone visuomenėje.¹³ Čia jis pabrėžia vienapusį karo vaizdavimą (*karo žurnalistiką*), kuris orientuotas į propagandinį bei elitinį požiūrį – šiuo atveju karo vaizdavimas priklauso ne nuo individualių žurnalistų ar žiniasklaidos priemonės, bet jau institucijų numatytų pozicijų.

Tačiau kita autorių grupė labiau kritiškai žiūrį į tokį aiškinimą, pabrėždami, jog toks žiniasklaidos ir visuomenės ryšys vienas kitą gali veikti tolygiai. Pavyzdžiui, jau anksčiau minėti autoriai Paul ir Elder siūlo, jog žiniasklaidos šališkumą veikia ir kiti jų išskirti jautrumai (angl. *sensitivities*) – jautrumas reklamos industrijai, jautrumas vyriausybei (jau minėtas anksčiau) bei jautrumas dominuojančiam interesui, arba kaip autoriai aiškina – viešajai nuomonei.¹⁴ Tai reiškia, jog žurnalistai ir leidėjai suvokia, jog rašo auditorijai, kas lemia jų sąmoningą šališkumą rašant apie

¹⁰ Piers Robinson, „Theorizing the Influence of Media on World Politics“ *European Journal of Communication* 14, No. 4 (2001), 531.

¹¹ Richard Paul ir Linda Elder, *The Thinker's Guide For Conscientious Citizens on How to Detect Media Bias & Propaganda In National and World News* (California: The Foundation for Critical Thinking, 2006).

¹² Suwarno ir Wening Sahayu, „Palestine and Israel Representation in the National and International News Media: A Critical Discourse Study“ *Humaniora* 32, No. 3 (2020), 224.

¹³ Dov Shinar, „Can Peace Journalism Make Progress?“, *The International Communication Gazette* Vol. 71, No. 6, (2009), 453.

¹⁴ Richard Paul ir Linda Elder, 28.

politinius konfliktus ar socialines problemas, atsižvelgiant į dominuojantį diskursą visuomenėje. Tokias išvadas taip pat siūlo ir Suwarno ir Sahayu atliktas tyrimas, kuriame buvo analizuojamos *The New York Times* ir *The Jakarta* naujienų svetainės – čia tyrėjai pagrindžia, jog žiniasklaidos ir visuomenės tarpusavio ryšys yra glaudus – vienu atveju amerikietiška svetainė prisitaiko prie vyraujančios viešosios nuomonės (verta paminėti, jog ši naujienų svetainė susilaukia ir tarptautinės visuomenės dėmesio, dėl to šališkumas nėra toks stiprus), kaip ir valstybinio požiūrio, kitu atveju Indonezijoje, daugeliui gyventojų esant musulmonams, taip pat ir valstybei palaikant Palestiną, skleidžiamas turinys yra šališkas Palestinai.¹⁵ Taigi nepaisant to, ar autoriai sutinka, jog valstybinis naratyvas yra reikšmingiausias žiniasklaidos formuojamam diskursui, vyrauja konsensusas, jog žiniasklaidos priemonių teikiamas turinys atsižvelgia į abu minėtus aspektus.¹⁶

Atsižvelgus į egzistuojančioje literatūroje siūlomas įžvalgas, šiame darbe bus remiamasi prielaida, jog Lietuvos žiniasklaida ir Lietuvos visuomenė yra glaudžiai susijusios abipuse priklausomybe – čia žiniasklaidos priemonės kaip pagrindinis informacijos šaltinis bei ketvirtoji valdžia daro įtaką žmonių įsitikinimams, žinojimui bei vertybėms, jos ne tik perduoda informaciją, bet ir kuria tam tikrą tikrovę, kurią vartotojas priima kaip objektyvią; tačiau ši įtaka veikia ne vienpusiškai – dominuojančios visuomenės nuostatos ir lūkesčiai žiniasklaidos priemonėms nurodo, kokio turinio ji turėtų laikytis, kad atitiktų savo auditorijos poreikius. Šiuo atveju Lietuvos visuomenė galimai bus labiau linkusi palaikyti Izraelį kaip istoriškai ir kultūriškai artimesnę valstybę. Tuo tarpu vakarietiškame diskurse paplitęs neigiamas ir stereotipiškas požiūris į musulmonišką tautą potencialiai lems tam tikrą šališką žiniasklaidos naratyvą.¹⁷ Čia taip pat svarbus ir žiniasklaidos jautrumas valstybinei pozicijai – tai reiškia, jog Lietuvos valdžia, atsisakanti pripažinti Palestiną kaip nepriklausomą valstybę, susilaikanti balsavimuose dėl paliaubų bei besilaikanti centro pozicijos¹⁸, darys tam tikrą įtaką ir žiniasklaidos šališkumui. Pavyzdžiui, įvykiai, susiję su Izraelio veiksmais, gali būti pateikiami neutraliai, o palestiniečių pozicija gali būti marginalizuojama arba analizuojama labiau kritiškai. Taigi Lietuvos žiniasklaidos ir visuomenės sąveika, atsižvelgiant į istorinius, kultūrinius, religinius ir politinius veiksnus, sudaro daugiasluoksnį kontekstą, kuriame formuojasi ir atsiskleidžia informacija. Ši tarpusavio priklausomybė pabrėžia ne tik informacijos perteikimo, bet ir jos kūrimo bei interpretavimo svarbą.

¹⁵ Suwarno ir Wening Sahayu, 224.

¹⁶ Mayyada Mhanna, „Caught in the frame: A critical analysis of Australian Media representations of Israeli-Palestinian conflict 2014-2015, *Edith Cowan University* (2018), 31.

¹⁷ *Ibid*, 27.

¹⁸ Eglė Zubriūtė, „Lietuvos balsavimas JT: nenoras susipykti su JAV, tačiau ir ne visada palaikomas Izraelis“, LRT, 2023, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2142814/lietuvos-balsavimai-jt-nenoras-susipykti-su-jav-taciau-ir-ne-visada-palaikomas-izraelis>.

Atitinkamai iškyla tyrimo tikslas – išanalizuoti, kokį diskursą Palestinos klausimu formuoja nacionalinis transliuotojas ir ar šis kito, priklausomai nuo konflikto dinamikos. Šiam tikslui pasiekti išsikeliama uždaviniai:

1. Atlikti literatūros analizę bei pateikti teorinį pagrindą, nustatant analizėje naudosimus kriterijus;
2. Atlikti LRT straipsnių atranką pagal pasirinktą raktažodį *Palestina*;
3. Atlikti diskurso analizę bei nustatyti, kaip LRT įrėmina Palestiną konflikto akivaizdoje;
4. Pateikti išvadas bei rekomendacijas tolimesniems tyrimams.

Pirmiausia darbe bus pateikiamas teorinis pagrindas, kuris susideda iš žiniasklaidos šališkumo, reprezentacijos bei įrėminimo, leidžiančių suprasti, kaip žiniasklaidos priemonės formuoja vartotojo poziciją ir naujienų vertinimą bei viešąjį diskursą apskritai. Toliau darbe pristatomas tyrime naudojamas metodas – diskurso analizė, pateikiami duomenų ir analizės įrankiai. Empirinėje dalyje pateikiama darbo analizė, struktūruojama pagal teorijoje nurodytus rėmus, bei pristatomas LRT Palestinos vaizdavimas. Darbo pabaigoje pateikiamos tyrimo išvados.

Teorinis pagrindas

Siekiant aiškumo šiame darbe, svarbu apsibrėžti pagrindines sąvokas. Pirmoji iš jų – *žiniasklaidos šališkumas*. Akademiniėje literatūroje galima rasti ne vieną tokio termino reikšmę – pavyzdžiui, Zhou (2022) siūlo, jog žiniasklaidos šališkumas – tai įvairių žiniasklaidos priemonių kalbos nuostatos, nurodančios jų politines pozicijas arba požiūrį į tam tikrą įvykį, kitaip tariant, reiškinių reprezentavimas per pasirinktus faktus ar įvykius, patvirtinančius žiniasklaidos priemonės ideologinę ar politinę poziciją.¹⁹ Tuo tarpu Suwarno (2020) teigimu, žiniasklaidos šališkumas tai žiniasklaidos priemonės vartojama kalba, siekiant įtvirtinti tam tikrą diskursą, kylantį iš „paslėptos darbotvarkės“, kurią valdo tiek verslas, tiek valdžios institucijos, tiek visuomenės nuomonė.²⁰ Williams (1975) pabrėžia, jog žiniasklaidos šališkumas turi būti tyčinis (angl. *intentional*) (tikslingas, siekiantis tam tikro tikslo) ir nuoseklus (tendencingas, bet ne pavienis atvejis).²¹ Ramonaitė (2020) prideda ir matomumo šališkumo (angl. *visibility bias* arba *coverage bias*) terminą – skiriant nepagrįstai daug dėmesio tam tikrai politinei jėgai – priklausantį žiniasklaidos šališkumo grupei.²² Taigi atsižvelgiant į šias autorių reikšmes, darbe bus naudojamas sudėtinis žiniasklaidos šališkumo

¹⁹ Ziran Zhou, „Discourse Analysis: Media Bias and Linguistic Patterns on News Reports“, Atlantis Press SARL (2022), 271.

²⁰ Suwarno ir Wening Sahayu, „Palestine and Israel Representation in the National and International News Media: A Critical Discourse Study“ *Humaniora* 32, No. 3 (2020), 217.

²¹ Alden Williams, „Unbiased study of television news bias“, *Journal of Communication*, Vol. 5, No. 4, 1975, 190-199.

²² Ainė Ramonaitė ir Adelė Vaiginytė, „Tendencingumo paieškos politikų valdomoje žiniasklaidoje: Lietuvos regioninės spaudos analizė taikant kompiuterinės turinio analizės metodus“, *Politologija* Vol. 100 (2020), 42.

apibrėžimas – žiniasklaidos priemonės tyčia ir nuosekliai vartojama kalba, patvirtinanti jos [priemonės] politinę ar ideologinę poziciją, galimai veikiamą išorės veikėjų kaip valdžios institucijos ar visuomenės.

Norint atpažinti žiniasklaidos šališkumą svarbu žinoti naujienų kūrimo procesus. Tai leidžia suprasti, kokiais būdais šališkumas yra pajungiamas/aktyvuojamas žiniasklaidoje. Kaip jau minėta anksčiau, žiniasklaidos šališkumą veikia vidiniai veiksniai ir išorės veikėjai (kadangi LRT yra komerciškai nesuinteresuotas, išorės veikėjai kaip verslas ar reklamos industrija yra atmetami) – tai būtų politinės ir ideologinės pozicijos, valdžios institucijos ar visuomenė. Remiantis Fowler (1991), žiniasklaida yra diskursą kurianti galia, klaidingai suvokiama kaip neutraliai atspindinti realybę bei empirinius faktus, veikiau yra socialiai konstruojanti tikrovę²³ (autorius taip pat pabrėžti, jog žiniasklaida tiek kuria diskursą, tiek veikia jo viduje, dėl to naujienos neatsiejamai bus kuriamos per tam tikrą perspektyvą²⁴). Hamborg (2022) pasiūlo modelį, kuris nurodo, kaip žiniasklaidos priemonės tam tikrus įvykius paverčia naujienomis, kurias vėliau vartoja skaitytojai.²⁵ Pirmasis naujienų kūrimo proceso etapas – naujienų atranka. Suprantama, jog ne visi pasaulyje vykstantys įvykiai yra vienodai aktualūs ir reikšmingi pačiai žiniasklaidos priemonei, valdžios institucijoms ar visuomenei – taigi ši atranka automatiškai formuoja tik dalinį pasaulio vaizdą. Remiantis Fowler, tokia atranka, nebūtinai sąmoningai, referuoja į žiniasklaidos priemonės idėjas bei įsitikinimus²⁶. Čia svarbu suprasti, jog dažnai žiniasklaidos priemonės pozicija sutampa su dominuojančia nuomone valdžios institucijose. Atsirinkus šiuos įvykius žurnalistai pasirenka ir informacijos šaltinius (tai būtų vietos žiniasklaida, valdžios institucijų pranešimai ir t.t.), kuriuos naudos sudarydami straipsnį, galiausiai pasirinkdami, kokią informaciją jie (ne)pateiks straipsnyje (bendras įvykio kontekstas bei visapusiai faktai arba pavieniai faktai, ištraukti iš konteksto; straipsnyje pateikiamos kelios, pusiausvyrą išlaikančios nuomonės arba nuomonės, vienašališkai teigiamai/neigiamai vaizduojančios įvykį ar jo veikėją), taip formuodami tam tikrą skaitytojo požiūrį į įvykį. Kitas etapas – rašymas – arba naujienų konstravimas visuomenei pagal jai atpažįstamas kategorijas – čia žurnalistai naudoja įvairius rašymo stilius, vartoja tam tikrus žodžius, kurie naujienai priskiria teigiamą ar neigiamą konotaciją, pavyzdžiui, straipsnyje vartojami teigiamas/neigiamas emocijas išreiškiantys epitetai, taip pat ir sinonimiškai vartojami žodžiai, turintys stereotipinių prielaidų ar etikečių. Paskutinis naujienų kūrimo etapas – redagavimas – susijęs su naujienos pateikimo stiliumi. Šiam etapui priklauso straipsnio išdėstymas, pateikimas naujienų svetainėje (taip pat ir jų tankumas), straipsnyje pateikiamų nuotraukų pasirinkimas bei joms priskiriami aprašymai. Čia žurnalistų individualumas bei tapatybė netenka reikšmės – naujienos

²³ Roger Fowler, „Language in the News: Discourse and Ideology in the Press“, (New York: Routledge, 1991), 2.

²⁴ *Ibid.*, 10.

²⁵ Felix Hamborg, „Media Bias Analysis“, *Revealing Media Bias in News Articles* (2022), 16-17.

²⁶ Roger Fowler, 2.

straipsnis yra stilistiškai bei ideologiškai formuojamas pagal žiniasklaidos priemonės redakcines normas.²⁷

Grįžtant prie šio darbo tikslo – išsiaiškinti, kokį Palestinos paveikslą kuria Lietuvos nacionalinis transliuotojas – tiek pat reikšminga tampa sąvoka reprezentacija. Remiantis Hall (2013), reprezentacija, pasireiškianti kalba, ženklais bei vizualiais, yra esminė reikšmių kūrimo bei jų įsitvirtinimo visuomenėje dalis.²⁸ Pasak Fowler, nors reprezentacija žiniasklaidoje yra priimama kaip objektyvus ar neutralus tikrovės atspindys, ji veikiausiai yra pripildyta ideologinių, socialinių bei vertybinių reikšmių bei kodų.²⁹ Tai pasireiškia per tam tikrų žodžių, frazių ar struktūrų naudojimą naujienose, siekiant formuoti ar įtvirtinti asociacijas, rėmus bei stereotipus, kurie leidžia tikrovę skirstyti į kategorijas, pavyzdžiui, ekonominių klasių, rasines, seksualinių orientacijų, lyčių, religines bei tautines, politinių pažiūrų ar pozicijų politiniais klausimais.³⁰ Siekiant tokias kategorijas įtvirtinti, tai būtina daryti sąsąmoningai, naudojant konkrečias lingvistines strategijas.³¹ Autorius daro prielaidą, jog kiekviena kalbinė išraiška žiniasklaidoje (pavyzdžiui, formuluotė ar sintaksės parinktis) turi konkrečią priežastį – ji nėra atsitiktinė; dėl ko itin reikšminga tampa stebėti bei tirti šias žiniasklaidos priemones.³²

Išsiaiškinus, kaip žiniasklaidoje randasi šališkumas bei kaip per reprezentaciją yra sukuriamos tam tikros reikšmės, svarbu žinoti, kaip visa tai yra panaudojama formuojant diskursą – tam pasitelkiama įrėminimo teorija. Įrėminimo teorija, kurią aprašė R. Entman, pabrėžia selektyvų informacijos arba naujienų pateikimą visuomenei, siekiant paveikti vartotojo suvokimą ir įvykių interpretaciją bei vėlesnį vertinimą.³³ Autoriaus teigimu, įrėminimo procesas apima sąmoningą problemų ar naujienų nurodymą, priežastinių ryšių ar atsakomybės nustatymą, moralinį naujienos vertinimą bei problemos sprendimo siūlymą, taip formuojant, kaip vartotojas ar visuomenė apskritai supranta tam tikras problemas bei kaip vėliau šį suvokimą/žinojimą naudoja praktikoje.³⁴ Rėmai yra kuriami ne tik įtraukiant bei pabrėžiant tam tikras naujienas, bet ir išskiriant, tai yra marginalizuojant jas.

Įrėminimo procesą sudaro du etapai – rėmo kūrimo bei rėmo pritaikymo etapai. Šiuo atveju rėmo kūrimas tai procesas, kurio metu rėmas yra formuojamas ir įtraukiamas į medijų produktus – kaip jau minėta anksčiau, tai susideda iš žiniasklaidos šališkumo bei reprezentacijos. Čia veikia tiek

²⁷ Felix Hamborg, 17.

²⁸ Stuart Hall, „The Work of Representation”, sud. Kn. Representation: Cultural Representations and Signifying Practices (1997), 13-28.

²⁹ Roger Fowler, 66.

³⁰ *Ibid*, 17, 111.

³¹ *Ibid*, 110.

³² *Ibid*, 4. Felix Hamborg ir Karsten Donnay, Bela Gipp, „Automated identification of media bias in news articles: an interdisciplinary literature review”, International Journal on Digital Libraries, 2018, 392.

³³ Robert Mathew Entman, „Framing: Toward clarification of a fractured paradigm”, Journal of Communication Vol. 43, No. 4 (1993), 51-58.

³⁴ *Ibid*, 51-58.

išorės, tiek vidaus interesai. Tuo tarpu rėmo pritaikymas, tai procesas, kai medijų vartotojas šiuos rėmus vartoja ir vėliau juos pritaiko suprantant ir vertinant konkrečius klausimus bei problemas.³⁵ Verta paminėti, jos įreminimo nereikėtų suprasti kaip naujos informacijos pateikimo ar paprasčiausiai vartotojo įtikinėjimo, rėminimas geriausiai veikia, kai vartotojas jau anksčiau turėjo panašių įsitikinimų. Šiuo atveju rėmas tik paskatina/padidina konkretaus suvokimo naudojimą ateities interpretacijose.³⁶ Jo funkcija išpildoma paryškinant jungtis tarp konceptų, o ne pristatant naujus. Dėl tokios funkcijos, įreminimas stipriausiai veikia dviem atvejais – kai rėminamas gan naujas klausimas arba kai įreminamas klausimas, kuris medijų vartotojams nėra labai svarbus. Rėmų poveikis mažėja tada, kai vartotojas daug domisi rėminamu klausimu ir apie jį galvoja, jis jam yra svarbus ir žinomas. Įreminimo teorija nurodo, kaip žiniasklaidos priemonių rėmai gali paveikti vartotojo nuostatas, konkrečių politinių ar socialinių problemų vertinimą ir sprendimų jos pasirinkimą. Taip pat įtaka gali pasireikšti ir per politikų vertinimus ir politinį dalyvavimą.³⁷ Įreminimo teorija taip pat reikšminga žiniasklaidos tyrimuose, kadangi ši susitelkia į naujienų kūrimo procesus ir analizuoja, kaip yra formuojamas jų turinys. Kaip teigia autorius, įvykis/faktas lieka neutralus, kol jis nėra įreminamas.³⁸

Kaip minėta anksčiau, įreminimo teorija yra svarbi dėl to, jog ji ne tik tiria, kaip naujienos yra kuriamos, bet ir leidžia suprasti, kokie procesai formuoja mūsų suvokimą apie pasaulį per žiniasklaidą.³⁹ Naujienų įreminimas apima tam tikrų įvykių ar faktų pasirinkimą, jų išryškinimą ar nutylėjimą bei būdus, kaip šie įvykiai pristatomi žiniasklaidos vartotojams. Tai atskleidžia ir galios struktūras bei interesus, kurie daro įtaką tam, kokia žinutė bus perduodama.⁴⁰ Žiniasklaidos priemonės turi galios formuoti visuomenės nuomonę, ir priklausomai nuo to, kaip ji įremina tam tikrą įvykį, suformuojama alternatyvi visuomenės realybė.⁴¹ Įreminimo įrankiai, tokie kaip tam tikrų naujienų iškėlimas į viršų ar jų nutylėjimas, kalbos stilius, emocionalių asociacijų kūrimas ar įvykių prilyginimas kitoms, žinomoms problemoms, gali turėti didelę įtaką tam, kaip visuomenė suvokia tam tikras situacijas.⁴²

Įreminimas žiniasklaidos priemonėms ne tik leidžia formuoti, kas yra laikoma svarbiu ir reikšmingu, bet ir kaip tai yra vertinama – kas yra laikoma moralu, teisėta, leistina, adekvatu.⁴³ Kiekvienas pasirinktas bei pritaikytas įreminimas turi gilesnes pasekmes nei gali atrodyti – tai ne tik apibrėžia, kokie įvykiai ir aspektai tampa žinomi plačiajai visuomenei, bet ir daro įtaką žmonių

³⁵ Patricia Moy, David Tewksbury, Eike Mark Rinke, „Agenda-Setting, Priming, and Framing”. Kn.: Klaus Bruhn Jensen, Robert T. Craig et al. (sud.), *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy*. John Wiley & Sons, Inc., 2016, 10.

³⁶ *Ibid*, 11.

³⁷ *Ibid*, 10.

³⁸ Mayyada Mhanna, 4.

³⁹ Patricia Moy, David Tewksbury, Eike Mark Rinke, 10.

⁴⁰ *Ibid*, 11.

⁴¹ Mayyada Mhanna, 8.

⁴² *Ibid*, 8.

⁴³ Robert Mathew Entman, 52.

nuostatoms, emocijoms, net ir veiksams. Pavyzdžiui, kai žiniasklaida pasirenka vieną įvykį apibrėžti kaip „teroristinį išpuolį“, o kitą – kaip „gynybos veiksmą“, tai sukuria sąsajas bei formuoja žiniasklaidos priemonės vartotojo požiūrį ir vertinimą apie tuos pačius įvykius.⁴⁴ Be to, įrėminimo teorija padeda atskleisti, kaip žiniasklaida naudojasi ne tik tiesioginiais faktais, bet ir emociniais, psichologiniais ar kultūriniais mechanizmais.⁴⁵ Čia taip pat gali būti kuriamos asociacijos – pavyzdžiui, šių laikų įvykį sulygtinti su žinomais istorijos momentais, kurie yra emocionaliai bei morališkai pakrauti (pavyzdžiui, „šis konfliktas primena XX a. karus“).⁴⁶ Tokiu būdu ji gali ne tik perduoti informaciją, bet ir formuoti vartotojo reakcijas į tam tikras situacijas ar naujienas.

Įrėminimo procesas dažnai vyksta per tam tikras struktūras bei modelius, kuriuos žiniasklaidos priemonės naudoja kurdamos ir pristatydamos naujienas. Autoriai Semetko ir Valkenburg (2000) išskiria rėmus, per kuriuos naujienos yra pristatomos: (1) konflikto rėmas – pabrėžia konfliktinį įvykio pobūdį bei išryškina susipriešinimą tarp grupių, institucijų ar ideologijų, (2) žmogaus intereso rėmas – sutelkia dėmesį į žmonių istorijas bei problemas, kuriais yra bandoma asmeniškai bei emociškai paveikti skaitytoją, (3) atsakomybės rėmas – atsakomybės dėl įvykio priežasties ar sprendimo priskyrimas individams/grupėms ar valdžios institucijoms, (4) moralės rėmas – pabrėžia moralinius ar religinius įvykio aspektus, (5) ekonominių pasekmių rėmas – nurodo įvykio pasekmes vietos gyventojams bei institucijoms.⁴⁷ Šiame darbe bus ieškoma, per kokius rėmus Palestina yra vaizduojama žiniasklaidos priemonėje, pridedant papildomą (6) Lietuvos saugumo ir interesų rėmą. Šis rėmas yra pridedamas atsižvelgiant į tai, jog LRT auditoriją sudaro Lietuvos valstybės piliečiai, kuriems ypač svarbios bei reikšmingos su jų šalimi susijusios politinės ir saugumo temos. Atsižvelgus į konflikto pobūdį bei Lietuvos žiniasklaidos ypatumus, taip pat ir surinktus duomenis, šiame tyrime nebus apimami visi teorijoje siūlomi rėmai – šiuo atveju išskiriami pagrindiniai, išryškėjantys bei atsikartojantys duomenyse.

Taigi apibendrinant, šiame darbe analizuojami žiniasklaidos šališkumas, įrėminimas ir reprezentacija yra glaudžiai tarpusavyje susiję – žiniasklaidos šališkumas randasi per įvykių, problemų ar veikėjų reprezentavimą, kuris formuojamas per tam tikrus rėmus. Šie rėmai ne tik formuoja visuomenės supratimą apie nagrinėjamus klausimus, bet ir daro tiesioginę įtaką vartotojo požiūriui, emocinėms reakcijoms bei vertybiniam sprendimams. Tai itin svarbu, kai kalbama apie sudėtingus ir politiškai jautrius tarptautinius konfliktus, pavyzdžiui, Palestinos ir Izraelio konfliktą, kuriame nuomonės bei pozicijos formavimas gali turėti reikšmingų pasekmių visuomenės požiūriui į globalią politiką.

⁴⁴ Patricia Moy, David Tewksbury, Eike Mark Rinke, 10.

⁴⁵ Mayyada Mhanna, 13.

⁴⁶ *Ibid*, 13.

⁴⁷ *Ibid*, 14.

Metodologija

Šiame darbe straipsniams nagrinėti pasitelkiama diskurso analizė, kuria siekiama atskleisti visuomeninio transliuotojo LRT konstruojamą diskursą. Diskurso analizė tai kokybinis ir interpretacinis reikšmių bei kalbos tyrimas, norint suprasti bei aprašyti socialinius reiškinius.⁴⁸ Čia diskurso sąvoka suprantama kaip kalbos, sudarytos iš sakininių tekstų, rašytinių dokumentų bei socialinių praktikų, rinkinys, kuriantis reikšmes bei formuojantis socialinį supratimą.⁴⁹ Tokia analizė susideda iš tekstų surinkimo, jų interpretavimo bei atrastų reikšmių aiškinimo.

Šiuo atveju visuomeninio transliuotojo LRT diskursas yra konstruojamas sakiniais ir rašytiniais teksta, kurie vėliau formuoja reikšmes bei visuomenės supratimą apie Palestiną.⁵⁰ Siekiant šio darbo tikslo, pasitelkiant diskurso analizę bei teorinius įrankius bus nagrinėjami LRT internetinėje platformoje patalpinti rašytiniai straipsniai (neįskaitant įrašytų laidų). Duomenų atranka vykdoma naudojant raktažodį *Palestina* bei pasirenkant keturis laikotarpių pjūvius. Pirmasis jų – metai iki karinio konflikto eskalacijos (2022 m. spalio 7 d. – 2023 m. spalio 7 d.), šis laikotarpis pasirenkamas siekiant apžvelgti bei įvertinti LRT formuojamą Palestinos poveikslą dar iki konflikto pradžios (53 straipsniai). Antrasis – nuo spalio 7 d., kai teroristinė grupuotė Hamas pradėjo ataką prieš Izraelį, iki gruodžio 29 d. Šis laikotarpis reikšmingas tuo, jog tai dešimtmečius besitęsiančio karo eskalacijų pradžia (109 straipsniai). Trečiasis laikotarpis - nuo gruodžio 29 d., kai Pietų Afrikos valstybė Tarptautinio Teisingumo Teismui paruošė ieškinį dėl Izraelio galimų karo nusikaltimų Palestinoje bei prieš palestiniečius, iki liepos 19 d. Čia daroma prielaida, jog toks tarptautinės bendruomenės veikėjos raginimas prisiimti atsakomybę galėjo paveikti ir nacionalinio transliuotojo formuojamą naratyvą (117 straipsniai). Ketvirtasis – nuo liepos 19 d., kai Tarptautinis Teisingumo Teismas nustatė, jog Izraelio okupacija Palestinoje yra neteisėta, iki spalio 7 d. (40 straipsniai). Čia taip pat daroma prielaida, jog toks reikšmingas įvykis, Palestinos užsienio reikalų ministerijos pavadintas „lūžio momentu“, galėjo padaryti įtaką LRT pozicijai. Šiais laikotarpių pjūviais siekiama atrasti, ar konfliktui besivystant bei tarptautinei bendruomenei jį veikiant LRT vyko pozicijos poslinkiai; jei taip, kokie jie buvo. Galutinis straipsnių kiekis – 319.

LRT analizė prasideda nuo straipsnių skaitymo bei interpretavimo. Remiantis teorijoje siūlomomis kategorijomis, straipsniai yra priskiriami prie rėmų, kuriais vaizduojama Palestina – (1) aukos rėmas, (2) agresorės rėmas, (3) Lietuvos saugumo rėmas bei (4) užsienio partnerių rėmas. Šiuo atveju teorijoje siūlytas atsakomybės rėmas yra padalijamas į dvi dalis – aukos ir agresorės rėmus – kaip Palestina yra pristatoma – kaip nuo karo nukentėjusi ar dėl karo atsakinga veikėja. Verta suprasti,

⁴⁸ Rawi Abdelal, et al. „Identity as a Variable“, Cambridge University Press (2020), 702.

⁴⁹ *Ibid*, 702.

⁵⁰ *Ibid*, 702.

jog šie rėmai gali atsiskleisti ir viename straipsnyje tuo pačiu metu, kitaip tariant tiek išreiškiant atjautą dėl karo metu patirtos žalos, tiek žvelgiant į veikėją kaip į agresorę. Dėl to straipsnis šiame darbe nėra traktuojamas kaip analizės vienetas. Kaip minėta anksčiau, analizėje pasitelkiami ir laikotarpių pjūviai tiriant, ar LRT vystomas naratyvas patyrė tam tikrą poslinkį atsižvelgiant į tarptautinės bendruomenės nuotaikas bei įvykius, kitaip tariant, kaip šie rėmai bei jų intensyvumas galėjo skirtis per metus. Atlikus straipsnių analizę bus aišku, koks bendras Palestinos vaizdinys yra formuojamas nacionalinio transliuotojo. LRT bus tiriama ne kaip organizacija ar veikėjas, bet naujienų platforma, kurioje visos skelbiamos naujienos gali paveikti skaitantįjį, todėl analizuojamas bus visas tekstas, tiek parašytas žurnalistų, tiek kitų autorių, įskaitant ir naudojamas citatas ar pasisakymus.

Būtina pabrėžti, jog šio darbo tikslas nėra visapusiškai išanalizuoti diskursą, susijusį su Palestinos reprezentavimu Lietuvoje. Tai reikalautų itin išsamaus skirtingų žiniasklaidos priemonių ir laikotarpių tyrimo. Būtent dėl šios priežasties šiame darbe buvo pasirinkta susitelkti į lingvistinę LRT straipsnių analizę. Toks metodas leidžia giliau pažvelgti į tai, kaip kalbinės priemonės prisideda prie tam tikro reprezentacinio naratyvo formavimo. Ši analizė leis atskleisti LRT pasirinktus naratyvus bei kalbos strategijas, kurios galimai nurodys ir platesnes žiniasklaidos šališkumo tendencijas. Siekiant suprasti, kokią svarbą turi žiniasklaidos priemonių skelbiami straipsniai, pravartu peržvelgti LRT paskelbtą tyrimą dėl Lietuvos visuomenės požiūrio į konfliktą, praėjus daugiau nei mėnesiui bei praėjus dešimt mėnesių nuo teroristinės grupuotės „Hamas“ išpuolio.⁵¹ Lapkričio mėnesio apklausos duomenys rodo, jog 38,3 procentai Lietuvos gyventojų pritaria Izraelio atsakomosioms priemonėms palestiniečiams, tuo tarpu 31,5 procentai šiuo klausimu neturėjo nuomonės. Birželio – liepos mėnesiais vykdoma Lietuvos gyventojų apklausa parodė, kad didžioji dauguma, tai yra 39 procentai apklausos dalyvių neturi nuomonės dėl Palestinos pripažinimo (33% pritaria, 28% nepitaria). Nors klausimai, užduoti apklausos dalyviams, skiriasi, jie remiasi į panašias vertybines pozicijas. Šiuo atveju tokius skaičius ekspertai paaiškina švietimo sistemos trūkumais, teigiant, jog Lietuvos visuomenės dauguma paprasčiausiai nesidomi užsienio politika bei Izraelio ir Palestinos konfliktas Lietuvos gyventojams yra tolimas ir neaktualus. Būtent dėl to, jog Lietuvos visuomenėje trūksta žinojimo apie šį konfliktą, žiniasklaida tampa vienu iš pagrindinių informacijos šaltinių. LRT kaip žiniasklaidos priemonė pasirenka, kokiems pasisakymams suteikia platformą bei kokią nuomonę yra verta būti išgirsta, taip suteikdama tam tikrą validumą išreikštai nuomonei. Taigi turinys, skelbiamas LRT platformoje, nepaisant to, ar jis kuriamas pačios žiniasklaidos priemonės, ar cituojamas iš kitų šaltinių, turi didelę įtaką formuojant visuomenės supratimą bei konflikto vertinimą.

⁵¹ Eglė Zubriūtė, „Lietuvai tai neįdomu: kodėl Palestinos pripažinimo klausimas išlieka politinėse paraštėse?“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2330786/lietuvai-tai-neidomu-kodel-palestinos-pripazinimo-klausimas-islieka-politinese-parastese>.

Kadangi pagrindinė metodo pritaikymo priemonė yra interpretacija, svarbu paminėti, jog tyrimo rezultatai negali būti visiškai objektyvūs, suvokiant, jog autorius nėra už diskurso ribų.

Palestinos vaizdavimas

Kaip minėta metodologijoje, duomenų analizė susidaro iš keturių išskirtų rėmų, leidžiančių atpažinti, kaip nacionalinis transliuotojas vaizduoja Palestiną: per aukos rėmą, per agresorės rėmą, per Lietuvos saugumo rėmą, per Palestinos užsienio partnerių rėmą. Pirmiausia kontekstualizuojami Lietuvos strateginiai santykiai su JAV ir Izraeliu, vėliau pateikiama šių rėmų analizė bei analizės išvados.

Lietuvos strateginiai santykiai

Siekiant suvokti Lietuvos valstybinių institucijų bei jų pozicijos įtaką nacionaliniam transliuotojui, pravartu peržvelgti strateginius Lietuvos ir Jungtinių Amerikos Valstijų bei Lietuvos ir Izraelio santykius.

2024 metų gegužės 16 d. paskelbtose Lietuvos santykių su JAV strateginėse gairėse nurodoma, jog pabrėžiama būtinybė reaguoti į geopolitinius iššūkius, darančius įtaką Lietuvai ir visai tarptautinei bendruomenei, bei teikiamos rekomendacijos, kaip Lietuvos atsakas į šiuos iššūkius galėtų sustiprinti strateginę partnerystę su JAV.⁵² Nors Palestinos ir Izraelio konfliktas nėra nurodomas, tokie nurodymai vis tiek būtų pritaikytini Lietuvos veiksams politinėje arenoje, pavyzdžiui, balsuojant JT Palestinos klausimu. Taip galima suprasti itin stiprią Lietuvos priklausomybę nuo įtakingiausiųjų Vakarų valstybių. Dar daugiau, gairėse išskirtas ir bendradarbiavimas švelniąja galia, tai yra kultūra ir ryšiai su lietuvių bendruomene, akademiniiais centrais bei žydų bendruomene. Toks pastarosios bendruomenės išskyrimas tik parodo šių santykių pamatinius prioritetus bei tolimesnes politines pozicijas. Lietuvos santykiai su Izraeliu yra taip pat glaudžiai susieti istorinės atminties bei saugumo ir vertybiniais klausimais, atsižvelgiant į istorines nuoskaudas ir tragedijas, patirtas žydų bendruomenės Lietuvoje.⁵³ Šiuo atveju JT balsavimuose Palestinos klausimais Lietuvos pozicija išlieka stabili – susilaikanti balsavimuose dėl paliaubų bei atsisakanti pripažinti Palestiną, sekant Vakarų valstybių pavyzdžiu, Lietuva dažniausiai palaiko Izraelį bei gina jo interesus.

Nors šiame darbe nėra tiriamas visas diskursas dėl Palestinos – šiuo atveju kurie įvykiai yra raportuojami, kurie ne – Lietuvos strateginių santykių su JAV ir Izraeliu suvokimas yra svarbus

⁵² Užsienio reikalų ministerija, „Vyriausybė pritarė Lietuvos santykių su JAV strateginėms gairėms“, 2024, <https://www.urm.lt/naujienos/141/vyriausybe-pritare-lietuvos-santykiu-su-jav-strateginems-gairems:42742>.

⁵³ Kęstutis Gimius, „Lietuvos draugystė su Izraeliu: o kur vertybės?“, TSPMI, 2017.

bendram konteksto supratimui. Šie veiksniai gali veikti nacionalinio transliuotojo naujienų atrankos procesus, kurių metu tam tikros naujienos yra iškeliamos, kitos nutylimos.

Aukos rėmas

Šiame skyriuje bus analizuojami Palestina kaip auką įrėminantys straipsniai. Analizės metu buvo rasta, jog 132 straipsniuose Palestina buvo rėminama kaip konflikto auka, tai yra 41,3 procentai visų straipsnių, mininčių Palestiną. Palestinos kaip aukos įrėminimas pasireiškė per šiuos aspektus: (1) humanitarinę krizę ir civilių aukų, ypač moterų ir vaikų, skaičių, (2) ilgalaikę bei intensyvėjančią okupaciją ir karo nusikaltimus prieš palestiniečius, (3) tarptautinės bendruomenės, konkrečiai Vakarų tylą bei savęs atskyrimą nuo teroristų.

Pirmasis iš Palestinos kaip konflikto aukos įrėminimo aspektų – humanitarinė krizė bei nuolat didėjantys aukų skaičiai. Ši rėminimo priemonė yra naudojama dažniausiai bei nuosekliai visuose laikotarpių pjūviuose, čia pasitelkiamos statistikos, skelbiamos tiek nepriklausomų organizacijų, tiek vietinių ministerijų, siekiant atkreipti tarptautinės bendruomenės dėmesį į civilių patiriamas aukas bei infrastruktūrų naikinimą. Kone visų straipsnių pabaigoje yra paskelbiami atnaujinti aukų skaičiai, tai buvo daroma dar iki teroristinės grupuotės „Hamas“ išpuolio prieš Izraelį:

„Šiomet Vakarų Krante jau žuvo <.> 29 palestiniečiai, įskaitant kovotojus ir civilius, kurių daugumą nušovė Izraelio pajėgos.“ (straipsnis 2023 m. sausio mėnesio)⁵⁴

„Praėjusiais metais palestiniečių teritorijose žuvo daugiausia žmonių nuo tada, kai 2005 metais Jungtinės Tautos pradėjo registruoti aukų skaičių.“⁵⁵

Nuo spalio mėnesio išpuolio pastebimas poslinkis – pradedama pabrėžti moterų ir vaikų žūčių skaičius. Nors būta atvejų, kai mirusiųjų skaičius yra detalizuojamas iki konflikto eskalacijų, pavyzdžiui, pranešama apie vaiko/paauglio žūtį, po spalio mėnesio matomas ryškus skirtumas tarp Palestinos ir Izraelio gyventojų žūčių skelbimo, šiuo atveju palestiniečių aukos skelbiamos minint konkrečiai moterų ir vaikų aukų skaičius, kai izraeliečiai įvardijami kaip civilių aukos:

„Pasak JTO, spalio 26 d. duomenimis, gautais iš Palestinos sveikatos ministerijos, Gazoje žuvusiųjų skaičius jau perkopė 7 000, iš jų 2 665 žuvusieji yra vaikai, o kitų neįmanoma atpažinti dėl sužalojimų. Dar daug jų dingę ar po griuvėsiais.“⁵⁶

⁵⁴ BNS, „Palestina: per Izraelio reidą Vakarų Krante žuvo 9 žmonės, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/1875733/palestina-per-izraelio-reida-vakaru-krante-zuvo-9-zmones>.

⁵⁵ *Ibid.*

⁵⁶ Lina Vosyliūtė, „Lina Vosyliūtė. Izraelis ir Gaza: Skaumas, teisingumas ir dvejopi tarptautiniai standartai“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2112479/lina-vosyliute-izraelis-ir-gaza-skaumas-teisingumas-ir-dvejopi-tarptautiniai-standartai>.

„Nuo to laiko Izraelio kariuomenė, bombarduodama Gazos Ruožą, pražudė daugiau kaip 40 000 žmonių, tarp jų – tūkstančius vaikų, teigia „Hamas“ kontroliuojama Gazos Ruožo sveikatos apsaugos institucija.“⁵⁷

„<..> oficialiais Izraelio duomenimis, žuvo daugiau nei 1 170 žmonių, daugiausia civiliai.“⁵⁸

Būtent dėl tokio aukų raportavimo Palestinos žiniasklaida bei vyriausybė (kuriuos LRT naudoja kaip šaltinius) dažnai susilaukdavo tarptautinės bendruomenės kritikos, teigiant, jog tokia palestiniečių praktika gali būti laikoma manipuliatyvi ar siekianti emociškai paveikti medijų vartotojus.⁵⁹ Kritikai tvirtina, jog pabrėžiant aukų skaičius, smulkiai detalizuojant konkrečias grupes kaip moteris ar vaikus bei pagyvenusius žmones, palestiniečių naratyvas išnaudoja mirčių statistiką kaip galingą įrankį mobilizuoti tarptautinę bendruomenę. Tokie įrašai, pateikiantys aukų skaičius, pabrėžiantys vaikų mirčių statistiką, turi itin efektyvų emocinį poveikį, jie sukelia stiprias reakcijas kaip užuojautą, pasipiktinimą ir bejėgiškumą, kas savaime gali skatinti tam tikrą vartotojo atjąutą Palestinai. Toks raportavimas gali suveikti atvirkščiai nei buvo tikimasi bei tik pastiprinti stereotipą dėl palestiniečių dirbtinio aukos vaidmens siekiant Vakarų paramos. Visgi daugiausia paskutiniajame laikotarpyje bei nuo gegužės mėnesio pastebimas poslinkis, šiuo atveju civilių aukų skaičiai nebėra pateikiami išsamūs, tai yra moterų ir vaikų žūtys neskelbiamos atskirai. Toks nacionalinio transliuotojo, taip pat ir kitų žiniasklaidos priemonių poslinkis gali turėti įvairių priežasčių, viena iš jų – siekis sukurti neutralesnį ir mažiau emociškai angažuatą naratyvą:

„Izraelio atsakomojo puolimo metu Gazos Ruože žuvo daugiau nei 36 tūkst. žmonių, daugiausia *civiliai*, rodo „Hamas“ valdomos teritorijos sveikatos apsaugos ministerijos duomenys.“⁶⁰

Tuomet, kai karo raportavimas bei civilių mirčių skelbimas tampa rutininė naujienų srauto sudedamoji, žiniasklaidos priemonės ieško būdų, kaip patraukti tiek vartotojo, tiek tarptautinės bendruomenės dėmesį.⁶¹ Šiuo atveju pasitelkiamos įvairios naratyvinės ar vaizdinės priemonės, skatinančios vartotoją jautriau pažvelgti į problemą. Pavyzdžiui, LRT straipsniuose pateikiamos ne tik statistikos, bet ir palestiniečių gyventojų liudijimai dėl patiriamo smurto bei neteisybės:

„Ramadano pabaigos pamaldos – prie sugriautos mečetės. Taip musulmonų šventė atrodo Rafoje, pačiuose Gazos pietuose, kurie Izraelio sausumos puolimo dar nematė. Rafa kol kas kentėjo

⁵⁷ ELTA, „ES užsienio reikalų vadovas pasiūlė įvesti sankcijas Izraelio ministrams“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2349143/es-uzsienio-reikalavovas-pasiule-ivesti-sankcijas-izraelio-ministrams>.

⁵⁸ BNS, „JT: nuo „Hamas“ karo su Izraeliu pradžios nukentėjo daugiau nei pusė Gazos Ruožo statinių“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2288358/jt-nuo-hamas-karo-su-izraeliu-pradzios-nukentejo-daugiau-nei-puse-gazos-ruozo-statiniu>.

⁵⁹ David D. Kirkpatrick ir Adam Rasgon, „The Hamas Propaganda War“, The New Yorker, 2023, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.newyorker.com/news/news-desk/the-hamas-propaganda-war>.

⁶⁰ BNS, „Baltieji rūmai: JAV kol kas neketina keisti politikos dėl mirtino Izraelio smūgio Rafache“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2284602/baltieji-rumai-jav-kol-kas-neketina-keisti-politikos-del-mirtino-izraelio-smugio-rafache>.

⁶¹ Marta Brzosko, „Why Hearing About Mass Tragedies Decreases Empathy“, Medium, 2023, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://medium.com/civlead/big-numbers-make-you-emotionally-numb-ae6ea6d3f781>.

tik nuo oro smūgių. Per vieną jų žuvo ir Amany sūnus, norėjęs mamai atnešti dovaną. <..> „Prisimenu paskutinę Ramadano dieną pernai – ji buvo geriausia iš visų, nes jis buvo šalia, mano rankose. Norėčiau, kad jis ir dabar būtų greta“, – dalijasi sūnaus netekusi palestinietė.“⁶²

Tokie pranešimai ne tik patraukia vartotojo dėmesį, bet ir aktyviai formuoja jo suvokimą apie vykstantį konfliktą, jo dinamiką ir moralinius aspektus. Šiuo atveju pasitelkdama tam tikras emocijas sukeliančius pasakojimus, pavyzdžiui, civilių aukų statistiką ir karo liudijimus, žiniasklaida turi galios struktūruoti vartotojo užsienio konfliktų suvokimą, nukreipiant dėmesį į tam tikrus konfliktą apibūdinančius aspektus ir sustiprinti tam tikrą vertybinį bei emocinį atsaką. Palestinos ir Izraelio konflikte civilių aukos yra fiksuojamos abiejose pusėse, šie skaičiai yra tolygiai nurodomi straipsniuose, tačiau statistiniai duomenys rodo, kad palestiniečių žūtys keliasdešimt kartų viršija izraeliečių aukų skaičių bei šiuos du pateikus vieną šalia kito vartotojui gali kilti neteisybės jausmas dėl neproporciškų atsakomųjų priemonių. Šie skaičiai tampa vienu iš pagrindinių humanitarinio konflikto rėmų, akcentuojančių disbalansą tarp konfliktuojančių veikėjų ir nurodančių į neproporcingą jėgos panaudojimo dinamiką:

„<..> nustatė, kad Izraelis jau spalio 10–11 dienomis panaudojo baltąjį fosforą. Tai yra cheminis ginklas, sudeginantis žmones gyvus. Izraelis buvo kritikuojamas ir už tai, kad taikytasi į Izraelio paliepiamu bėgančius civilius.“⁶³

Toks pateikimas ne tik akcentuoja Palestinos kaip aukos naratyvą, bet ir kelia klausimus apie tarptautinės teisės ir humanitarinių normų pažeidimus. Be statistikos, asmeninės istorijos ir karo liudijimai tampa esminiu žiniasklaidos įrankiu, siekiant priartinti auditoriją prie konflikto žmogiškojo aspekto. Per individualius pasakojimus apie gyventojų patyrimus, prarastus šeimos narius ar sugriautus namus vartotojui pateikiama konflikto tikrovė, kuri nebūtinai būtų perteikiama per statistinius duomenis. Šios istorijos įgyja didelę reikšmę kaip atjautą skatinantys veiksniai, leidžiantys vartotojui giliau suprasti konflikto kompleksinį pobūdį ir jo poveikį Palestinos gyventojams:

„Netgi Ramis sako – negalima laikyti 2 milijonų žmonių dėžėje, uždaryti duris ir juos pamiršti. Izraeliečiams tai buvo pirmas kartas, mums, palestiniečiams, tai yra kasdienybė“, – apie naujausią konflikto eskalaciją teigia palestinietis.“⁶⁴

⁶² Tadas Paškevičius, „Vakaruose garsėja raginimai pripažinti Palestinos valstybę“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2246798/vakaruose-garseja-raginimai-pripazinti-palestinos-valstybe>.

⁶³ Lina Vosyliūtė, „Lina Vosyliūtė. Izraelis ir Gaza: Skausmas, teisingumas ir dvejopi tarptautiniai standartai“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2112479/lina-vosyliute-izraelis-ir-gaza-skausmas-teisingumas-ir-dvejopi-tarptautiniai-standartai>.

⁶⁴ Ieva Kuraitytė, „Palestinietis Bassamas: Izraelis gali sunaikinti „Hamas“ tik užbaigdamas okupaciją“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2165395/palestinietis-bassamas-izraelis-gali-sunaikinti-hamas-tik-uzbaigdamas-okupacija>.

„Mūsų namus sugriovė, vaikai žuvo. Gyvename palapinėse, leipstame nuo karščio. Niekam mes nerūpime, niekas neužjaučia“, – dalijasi pabėgėlis Mohamadas Judas.“⁶⁵

„Gyvenimas nepakeliamas. Nėra vandens. Vandenį vežame iš jūros. Einame maždaug 5–6 kilometrus, nešame 4–5 talpas vandens ir jis išsilieja ant kelio. Nėra kam parūpinti vandens, niekas netvarko šiukšlių, bombardavimo vietų. Gyvenimo nėra“, - tvirtina pabėgėlis Mazenas Abdelas Dajemas.“⁶⁶

Čia taip pat dažnai raportuojama dėl susidariusios humanitarinės krizės Palestinoje. Humanitarinės krizės raportavimas žiniasklaidoje yra viena iš pagrindinių priemonių atkreipti dėmesį į konflikto pasekmes palestiniečiams civiliams.⁶⁷ Šio tipo pranešimai dažnai apima informaciją apie infrastruktūrų sunaikinimą, medicininių paslaugų trūkumą, vandens tiekimo problemas:

„Dvi pagrindinės ligoninės Gazos Ruožo šiaurėje sekmadienį buvo uždarytos. Nauji pacientai nepriimami, o darbuotojai tikina, kad dėl Izraelio bombardavimo ir degalų bei vaistų trūkumo gali mirti kūdikiai ir kiti asmenys.“⁶⁸

„Jungtinių Tautų (JT) Humanitarinių reikalų koordinavimo biuro (OCHA) duomenimis, mažiausiai 600 žmonių naudojami vienu tualetu perpildytoje JT prieglaudoje pietinėje Gazos Ruožo dalyje, skelbia „Sky News“.“⁶⁹

Humanitarinės krizės Palestinoje įreminimas dažnai remiasi tarptautinės teisės ir žmogaus teisių pažeidimų akcentavimu, siekiant apibrėžti konfliktą kaip morališkai bei politiškai neteisingą. Taip kuriamas naratyvas, jog Palestina yra konflikto silpnoji pusė, kenčianti nuo karo, ko priežastys yra susijusios su platesnėmis geopolitinėmis struktūromis.

Antrasis iš Palestinos kaip konflikto aukos įreminimo būdų – pranešimai apie istorinę Palestinos okupaciją bei jos tęstinumą iki šių dienų ir vykdomus karo nusikaltimus prieš palestiniečių tautą. Skelbiant apie vykdomą okupaciją čia sutelkiamas dėmesys į palestiniečių pragyvenimo lygį bei būklę, pavyzdžiui, nacionalinio transliuotojo ne kartą kalbintas Vytauto Didžiojo universiteto profesorius Egdūnas Račius LRT „Forumo“ laidoje (pateikiama straipsnyje) teigia:

„Manau, kad, jeigu žiūrėsime ypač į Gazos gyventojų gyvenimą pastarąjį dešimtmetį, jis yra toks sudėtingas ir beprasmiškas, kad daugybė žmonių paprasčiausiai buvo apimti desperacijos, buvo

⁶⁵ Jolanta Paškevičiūtė, „Dėl Gazos Ruožo Netanyahu sulaukia vis daugiau ultimatumų“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2276951/del-gazos-ruozo-netanyahu-sulaukia-vis-daugiau-ultimatumu>.

⁶⁶ *Ibid.*

⁶⁷ Mayyada Mhanna, 98.

⁶⁸ LRT.lt, BNS, ELTA, „Izraelio ir „Hamas“ karas. Tęsiantis Izraelio spaudimui, didžiosios Gazos Ruožo ligoninės stabdo veiklą“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2122862/izraelio-ir-hamas-karas-tesiantis-izraelio-spaudimui-didziosios-gazos-ruozo-ligonines-stabdo-veikla>.

⁶⁹ LRT.lt, „JT apie situaciją Gazoje: 600 žmonių naudojami vienu tualetu perpildytoje prieglaudoje“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2118770/jt-apie-situacija-gazoje-600-zmoniu-naudojasi-vienu-tualetu-perpildytoje-prieglaudoje>.

tokioje beviltiškoje situacijoje, kad tie drastiški veiksmai dalinai gali būti paaiškinami tuo, kad (...) žmonės matė, kad jie neturi kažkokių perspektyvų asmeniškai ir visuomenės požiūriu, nes Palestina, kaip visuomenė, kaip valstybė, niekaip negimsta.“⁷⁰

Dar daugiau, didelis dėmesys kreipiamas į infrastruktūros naikinimą bei dešimtmečius trunkančią okupaciją, siekiant vartotojui nurodyti, kokių priemonių yra imamasi prieš palestiniečius civilius:

„Palestiniečiams kai kuriose Vakarų Kranto zonose net už administracinius prasižengimus taikoma karo teisė – juos teisia karo tribunolas. Neminint kasdienės apartheidinės politikos. Turbūt nėra Palestinoje šeimos, kuri nebūtų patyrusi vienokio ar kitokio sisteminio smurto, nekalbant apie diskriminaciją iš Izraelio pusės. Tokia Vakarų Kranto situacija žymiai geresnė nei Gazos Ruožo. Gazos okupacija vyksta blokados forma. Iš ten Izraelis 2005 metais iškeldino naujakurius, negalėdamas užtikrinti jų saugumo. Gaza yra aptverta tvora, išėjimas į jūrą taip pat blokuojamas. Izraelis kontroliuoja ir riboja visų resursų patekimą į Gazą bei yra sukėlęs humanitarinę krizę. Gaza vadinama koncentracijos stovykla ar kalėjimu po atviru dangumi.“⁷¹

„Esu labai sunerimęs dėl šiandieninio pareiškimo, kad Izraelis pradeda visišką Gazos Ruožo apsiaustį“, – kalbėjo JT vadovas. Civiliai, anot jo, visad turi būti gerbiami ir saugomi. Civilinė infrastruktūra esą negali tapti taikiniu.“⁷²

LRT straipsniuose, įrėminančiuose Palestiną kaip auką, išryškinamas ilgalaikis okupacijos poveikis palestiniečių gyvenimui, akcentuojant, kaip Izraelio okupacinės jėgos vykdo infrastruktūrų naikinimą, draudžia laisvą judėjimą, riboja prieigą prie gamtinių išteklių. Šie straipsniai parodo, kaip okupacija persmelkia palestiniečių kasdieninį gyvenimą.

Vienas iš pagrindinių būdų, kuriais Izraelis įgyvendina besitęsiančią Palestinos teritorijų okupaciją, yra neteisėtas nausėdijų kūrimas okupuotose teritorijose, daugiausiai Vakarų Krante. Ši problema itin aktuali tiek politiniu, tiek humanitariniu lygmeniu, kadangi nausėdijų kūrimas yra ne tik teritorinio konflikto priemonė, bet ir tarptautinės teisės pažeidimas.⁷³ Neteisėtos gyvenvietės, kaip minėta, daugiausia įsikūrusios Vakarų Krante, yra neatsiejama Izraelio vykdomos kolonizacijos strategijos dalis, kuri tiesiogiai prisideda prie palestiniečių teisių pažeidimų, žemės užgrobimo ir gyventojų perkėlimo. Lietuvos nacionalinio transliuotojo straipsniuose nausėdijų klausimui skiriama

⁷⁰ Deividas Jursevičius, „Neišvengiamas Izraelio pajėgų įsiveržimas į Gazos Ruožą bus kruvinas, bet „Hamas“ nesunaikins“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2096861/neisvengiamas-izraelio-pajegu-isiverzimas-i-gazos-ruoza-bus-kruvinas-bet-hamas-nesunaikins>.

⁷¹ Ieva Koreivaitė, „Ieva Koreivaitė. Ar užteks fiziškai sunaikinti „Hamas“?“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2100289/ieva-koreivaite-ar-uzteks-fiziskai-sunaikinti-hamas>.

⁷² LRT.lt, BNS, ELTA, „„Hamas“ atakos Izraelyje. Izraeliui atakuojant taikinius Gazos Ruože, „Hamas“ grasina imtis izraeliečių belaisvių egzekucijų“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2095279/hamas-atakos-izraelyje-izraeliui-atakuojant-taikinius-gazos-ruoze-hamas-grasina-imtis-izraelieciu-belaisviu-egzekuciju>.

⁷³ How Does Law Protect in War, „Settlements“, ICRC, https://casebook.icrc.org/a_to_z/glossary/settlements.

visais išskirtais laikotarpiais, santykinai daugiausia pirmuoju laikotarpiu, tačiau tai gali būti dėl mažesnio naujienų srauto. Metais iki konflikto LRT buvo atkreipiamas dėmesys į faktinius duomenis apie nausėdijų kūrimąsi bei su tuo susijusius nusikaltimus:

„22 metų Mahmoudas Jamalas Hassanas Hamdanas (Mahmudas Džamalas Hasanas Hamdanas) mirė nuo „sunkių žaizdų, kurias per reidą padarė okupantų (Izraelio) kulkos“, sakoma Palestinos sveikatos apsaugos ministerijos pranešime. <..> Naktį Huvaroje dešimtys Izraelio naujakurių padeginėjo namus ir automobilius bei mėtė akmenis.“⁷⁴

Tokia žiniasklaidos strategija aiškiai siekia pabrėžti palestiniečių patiriamą neteisybę ir frustraciją, kuri kyla dėl šios neteisėtos veiklos. Be to, šie pranešimai leidžia kontekstualizuoti palestiniečių reakcijas, įskaitant jų pasipriešinimą kaip atsaką į nuolatinės provokacijas ir jų teisių pažeidimus. Tokia LRT strategija pastebima ir kitais laikotarpiais, kai pateikiant informaciją apie istorinę Palestinos okupaciją yra siekiama vartotojui suteikti daugiau žinojimo apie konflikto kompleksiskumą:

„Palestiniečiai iš jiems nuosavybės teise priklausančių būstų išstumiami prievarta. Okupuotoje teritorijoje žydų naujakurių yra apie 450 tūkst., o Palestina turinčioje priklausyti Rytų Jeruzalėje – dar apie 220 tūkst. Naujakurių smurtas prieš palestiniečius toleruojamas – per metus dėl Izraelio veiksmų žūsta keli šimtai palestiniečių civilių.“⁷⁵

„Izraelis kontroliuoja didžiąją dalį Vakarų Krante esančių vandens šaltinių, o palestiniečiai priversti pirkti šį vandenį iš Izraelio vandentiekio įmonių už kitokią, nei izraeliečiams taikoma kainą, be to patiria nuolatinį „partizaninių“ nausėdijų naujakurių išpuolių, nutaikytus į vandens šulinius palestiniečių kaimuose. <..> Tarsi domino efektas – artėjanti nelaimė, prieš kurią pasaulis nusprendė užmerkti akis.“⁷⁶

Čia taip pat dėmesys pereina nuo faktinių duomenų apie naujakurių veiklą prie platesnio problemos konteksto, pabrėžiant ilgalaikes pasekmes palestiniečių bendruomenei bei regiono stabilumui. Šiuo atveju pastebima, kad šis klausimas dažnai susiejamas su tarptautinės bendruomenės atsakomybe ir neveiklumu, kuris leidžia tęstis šioms neteisėtiems procesams. Ši rėminimo strategija skatiną vartotoją suvokti nausėdijų klausimą ne kaip izoliuotą konfliktinį elementą, bet kaip kompleksinį reiškinių, turintį ilgalaikių politinių ir humanitarinių pasekmių.

⁷⁴ BNS, „Palestiniečių ministerija: Izraelio pajėgos Vakarų Krante nužudė palestinietį“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/1926937/palestinieciu-ministerija-izraelio-pajegos-vakaru-krante-nuzude-palestinieti>.

⁷⁵ Ieva Koreivaitė, „Ieva Koreivaitė. Ar užteks fiziškai sunaikinti „Hamas“?“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2100289/ieva-koreivaite-ar-uzteks-fiziskai-sunaikinti-hamas>.

⁷⁶ Marija Nemčenko, „Marija Nemčenko. Kas belieka daryti?“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/2140784/marija-nemcenko-kas-belieka-daryti>.

Trečiasis iš Palestinos kaip konflikto aukos įrėminimo būdų – tarptautinės bendruomenės tyla ir advokatavimas bei Palestinos atskyrimas nuo teroristinės organizacijos „Hamas“. Kadangi Palestinos ir Izraelio konfliktas yra iššūkis ne tik Vidurio Rytų regionui, bet ir likusiam pasauliui, kitaip tariant, pasaulis pasidalija į dvi stovyklas – palaikančius Izraelį bei palaikančius Palestiną, ir šios pozicijos tarsi lieka nepajudinamos, konflikto metu, išryškėjus neproporcingai bei neteisėtai Izraelio politikai prieš palestiniečius, visų akys krypsta į Vakarų. Vakarų valstybių pozicija Palestinos atžvilgiu dažnai kritikuojama dėl nusigręžimo nuo okupacijos fakto arba riboto dėmesio šiam dešimtmečius besitęsiančiam konfliktui. Nors Palestinoje nuo Izraelio įkūrimo vyksta sisteminė priespauda, teritorijų okupacija ir humanitarinė krizė, Vakarų valstybės neretai renkasi palaikyti Izraelį kaip strateginį sąjungininką, užuot pasmerkusios dėl neteisėtų veiksmų. Tokia Vakarų pozicija straipsniuose yra pateisinama dėl teroristinės grupuotės „Hamas“ veikimo palestiniečių teritorijose:

„JAV prezidentas Joe Bidenas praėjusią savaitę sakė suabejojęs „Hamas“ kontroliuojamos Gazos sveikatos apsaugos ministerijos duomenimis, esą nuo karo pradžios žuvo daugiau nei 6 tūkst. civilių, iš jų beveik 3 tūkst. vaikai. Ministerija kaip atsaką į tai paskelbė 200 puslapių apimties dokumentą su atspausdintais žuvusiųjų vardais.“⁷⁷

Toks abejingumas ne tik demoralizuoja palestiniečius, bet ir skatina suvokimą, jog Vakarų deklaracijos apie teisingumą ir lygybę yra selektyvios ir priklauso nuo geopolitinių interesų.

„Pasaulis imasi veiksmų tik tada, kai nukenčia Izraelis, o palestiniečiai 75-erius metus kentėjo, buvo engiami, persekiojami, kalinami, žudomi, buvo vykdomas jų genocidas. Ir nė viena šalis nepadarė nieko, kad sustabdytų palestiniečių kančias.“⁷⁸

Nors strategiškai bei geopolitiškai galingesnių vakarietiškų valstybių palaikymas nėra dažna naujiena, daug straipsnių raportavo dėl vykstančių pro-palestinietišκών protestų. Didelio dėmesio sulaukiantys pro-palestinietiški, taikūs protestai taip pat reikšmingai prisideda prie Palestinos kaip aukos vaizdavimo. Taip pat raportuojamas ir socialiniuose tinkluose sulaukiamas palaikymas:

„Na, o socialiniuose tinkluose palaikymas Palestinai yra pastebimai didesnis. Pasak „Axios“, „TikTok“, kuris jau naudojamas ir vyresnių žmonių, tačiau vis dar yra daug labiau mėgstamas jaunimo, nuo spalio 16 d. buvo paskelbta 210 000 žinučių su grotazyme #StandwithPalestine ir 17 000 žinučių su grotazyme #StandwithIsrael.“⁷⁹

⁷⁷ Jurga Bakaitė, „Senos nuotraukos, vaizduotė ir legendos – kas tiesa, o kas melas Izraelio-„Hamas“ kare?“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2117980/senos-nuotraukos-vaizduote-ir-legendos-kas-tiesa-o-kas-melas-izraelio-hamas-kare>.

⁷⁸ Agnė Skamarakaitė, „Palestinos administracijos ministrė Jadou: vienintelė išeitis – dviejų valstybių sukūrimas“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2122262/palestinos-administracijos-ministre-jadou-vienintele-iseitis-dvieju-valstybiu-sukurimas>.

⁷⁹ Erik Murin, „Erik Murin. Jaunimas dažniau palaiko Palestiną ir tai rodo didžiulius pokyčius komunikacijoje“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/2127193/erik-murin-jaunimas-dazniau-palaiko-palestina-ir-tai-rodo-didziulius-pokycius-komunikacijoje>.

Toks protestų bei palaikymo pateikimas LRT vartotojui gali sudaryti įvaizdį, jog ištis didelė tarptautinės bendruomenės dalis palaiko Palestiną bei tai gali skatinti palankiai vertinti Palestiną ir jos gyventojus. Viešinami protestai taip pat dažniausiai yra organizuojami siekiant atkreipti dėmesį į Palestinoje vykstantį konfliktą, užtikrinti solidarumą su nukentėjusiais civiliais bei pasmerkti tiek teroristinę grupuotę „Hamas“, tiek žmogaus teisių pažeidimus, vykdomus Izraelio kariuomenės. Iš teorinės perspektyvos žiniasklaidos priemonės taikių pro-palestinietišκών protestų vaizdavimas atlieka reikšmingą funkciją formuojant vartotojo požiūrį į konfliktą bei skatina solidarizuotis su nukentėjusiais. Vaizduojant taikius protestus, LRT akcentuoja ir neagresyvių pobūdį (nors daugiau vis tiek siejama su radikaliais/agresyviais protestais, apie tai kitame skyriuje), žmogaus teisių svarbą, taip skatinant emocinį ryšį su Palestinos gyventojais.

Siekiant įtikinti tiek vartotoją, tiek tarptautinę bendruomenę solidarizuotis su Palestina, pasitelkiama dar viena priemonė – palestiniečių atskyrimas nuo teroristinės organizacijos „Hamas“, norint parodyti, jog palestiniečių tautą kenčia ne tik nuo Izraelio okupacijos, bet ir nuo „Hamas“. Daugiausiai tai pasireiškia per tarptautinių veikėjų ar protestuotojų advokatavimą, taip pat ir per pačių palestiniečių liudijimus:

„Tiesa, nors nepriklausomos Palestinos idėja tarp palestiniečių yra stipri, o okupacinės skriaudos tik intensyvėja, „Hamas“ niekada neturėjo stipraus palaikymo ar net turėjo menką palaikymą partijos „Fatah“ valdomame Vakarų krante,<..> dauguma palestiniečių tikrai nenori gyventi tokioje valstybėje bei iš principo nepalaiko teroristinių metodų.“⁸⁰

„Palestinos prezidentas sako, kad grupuotės „Hamas“ veiksmai ir politika neatstovauja Palestinos žmonėms.“⁸¹

Šis naratyvas stipriai atspindimas per tarptautinių veikėjų bei protestuotojų advokatavimą, kai pabrėžiamas Palestinos gyventojų nepritarimas „Hamas“ bei siekis išsilaikyti nuo represijų. Svarbu pažymėti, jog kiekvieną kartą skeldami aukų skaičius, LRT prirašo, jog duomenys yra „Hamas“ (ką vargiai daro kitų konfliktų atveju), kas gali kelti nepasitikėjimą skelbiamais duomenimis. Toks įrėminimas tampa svarbia retorine priemone, kuri padeda sukurti sudėtingesnę ir gilesnę konflikto suvokimą vartotojui, skatinant mažinti nuostatą, jog visa palestiniečių visuomenė yra susieta su teroristinės grupuotės „Hamas“ ideologija. Šiam naratyvui stiprinti pasitelkiami ir kitų valstybių advokatavimai – pavyzdžiui, vienas iš tarptautinės arenos veikėjų, Salvadoro prezidentas, griežtai pasisakantis už Palestinos gyventojų ir teroristinės grupuotės atskyrimą viešajame diskurse:

⁸⁰ Ieva Koreivaitė, „Ieva Koreivaitė. Ar užteks fiziškai sunaikinti „Hamas“?“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2100289/ieva-koreivaite-ar-uzteks-fiziskai-sunaikinti-hamas>.

⁸¹ LRT.lt, BNS, ELTA, „„Hamas“ atakos Izraelyje. Aukų skaičius abejose pusėse jau siekia 4 tūkstančius“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2100425/hamas-atakos-izraelyje-auku-skaicius-abejose-pusese-jau-siekia-4-tukstancius>.

„Palestiniečių kilmės Salvadoro prezidentas pasmerkė grupuotės „Hamas“ surengtas atakas prieš Izraelį ir pareiškė, kad geriausia, kas galėtų nutikti palestiniečiams – „visiškas „Hamas“ išnykimas“. <..> „Šie laukiniai žvėrys neatstovauja palestiniečių“ – socialiniame tinkle „X“ parašė politikas. <..> Nayibas Bukele pabrėžia, kad yra „palestiniečių kilmės“ ir palygino palestiniečius, kurie remia „Hamas“, su solidarizavimusi su nusikaltėliu gauja MS13 „vien dėl tos pačios kilmės ar tautybės“.⁸²

Palestinos gyventojų ir teroristinės grupuotės atskyrimas viešajame diskurse yra būtinas, siekiant formuoti Palestiną kaip aukos paveikslą. Tai esminė strategija, padedanti išvengti kolektyvinės atsakomybės priskyrimo visai palestiniečių tautai už teroristinės grupuotės nusikaltimus, kas priešingu atveju leidžia Izraeliui legitimizuoti vykdomas atakas prieš civilius. Diskursyviai pabrėžiant, kad palestiniečiai yra ne tik Izraelio, bet ir „Hamas“ aukos, siekiama sukurti tokį Palestiną įvaizdį, kuris jos gyventojus perteikia kaip nekaltus žmones.

Apibendrinant, galima matyti, kokiomis priemonėmis Palestina yra įreminama kaip auka: pirmiausia Palestina yra vaizduojama per patirtas palestiniečių civilių aukas, pabrėžiant ir susidariusią humanitarinę krizę, toliau vartotojui yra pateikiami besitęsiančios Palestinos okupacijos bei vykdomų karo nusikaltimų prieš civilius liudijimai, galiausiai parodomas tarptautinės bendruomenės palaikymas socialiniuose tinkluose bei protestuose, tačiau ir Vakarų valstybių nusigrėžimas nuo problemos. Žvelgiant į kalbines priemones, naudojamas Palestiną kaip auką įreminančiuose straipsniuose, daugumoje straipsnių apeliuojama į vartotojo moralę, vartojamos frazės kaip „Gazos Ruože gesta gyvybė“⁸³, „mūsų širdys kraujuoja dėl kūdikių ir vaikų, kurie žudomi per Izraelio reidus pabėgėlių stovyklose ir miestuose“⁸⁴, „jei Palestina mirs, mirs žmonija, mes neleisime jai mirti“⁸⁵. Čia Palestina yra vaizduojama per skausmą, patiriamus nuostolius bei tarptautinių veikėjų solidarumą.

Agresorės rėmas

Šiame skyriuje bus analizuojami Palestiną kaip agresorę įreminantys straipsniai. Analizės metu buvo rasta, jog 75 straipsniuose Palestina buvo rėminama kaip konflikto agresorė, tai yra 23,5

⁸² LRT.lt, BNS, ELTA, „„Hamas“ atakos Izraelyje. Izraeliui atakuojant taikinius Gazos Ruože, „Hamas“ grasina imtis izraeliečių belaisvių egzekucijų“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2095279/hamas-atakos-izraelyje-izraeliui-atakuojant-taikinius-gazos-ruoze-hamas-grasina-imtis-izraelieciu-belaisviu-egzekuciju>.

⁸³ LRT.lt, BNS, ELTA, „„Hamas“ atakos Izraelyje. Aukų skaičius abejose pusėse jau siekia 4 tūkstančius“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2100425/hamas-atakos-izraelyje-auku-skaicius-abejose-puse-se-jau-siekia-4-tukstancius>.

⁸⁴ Agnė Skamarakaitė, „Palestinos administracijos ministrė Jadou: vienintelė išeitis – dviejų valstybių sukūrimas“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2122262/palestinos-administracijos-ministre-jadou-vienintele-iseitis-dvieju-valstybiu-sukurimas>.

⁸⁵ ELTA, „Kolumbija pareiškė nutrauksianti santykius su Izraeliu“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2263334/kolumbija-pareiske-nutrauksianti-santykius-su-izraeliu>.

procentai visų straipsnių, mininčių Palestiną. Palestinos kaip agresorės įrėminimas pasireiškė per šiuos aspektus: (1) palestiniečių tautos tapatinimą su teroristine grupuote „Hamas“ ir nužmoginimą bei (2) palestiniečių palaikymą tapatinimą su antisemitizmu bei judėjimu prieš Vakarus.

Pirmasis iš Palestinos kaip agresorės įrėminimo būdų – palestiniečių neatskyrimas nuo teroristų. Analogiškai kaip Palestina yra vaizduojama kaip auka ją atskiriant nuo teroristinės grupuotės „Hamas“, taip ji yra vaizduojama kaip agresorė ją tapatinant su grupuote. Toks palestiniečių tautos sugrėsminimas pasimato daugelyje LRT nuomonės straipsniuose, kuriuose reiškiasi ekspertai arba Izraelio valdžios institucijos. Šiuo atveju laikotarpyje po spalio mėnesio išpuolių prieš Izraelį gausu straipsnių, kuriuose „teroristai“ ir „palestiniečiai sukilėliai“ bei „Gazos Ruožo kovotojai“ yra vartojami sinonimiškai.

„Izraelyje šeštadienį per kovas su palestiniečių kovotojais žuvo mažiausiai 40 žmonių, <..>.“⁸⁶

„Gazos Ruožo kovotojai šeštadienį švintant surengė beprecedentę infiltraciją į Pietų Izraelį ir paleido tūkstančius raketų į Izraelio teritoriją.“⁸⁷

Toks tapatinimas gali formuoti vartotojo suvokimą, jog net ir teroristinei grupei nepriklausantys Palestinos gyventojai laikosi jai palankios pozicijos bei ideologijos. Galima teigti, jog toks sugretinimas galėjo įvykti dėl itin gausaus informacijos kiekio bei patikimų miglotumo, visgi vartotojui skaitant šiuos straipsnius yra kuriamos sąsajos, nepaisant intensyvaus informacijos srauto. Tokie LRT straipsniuose pastebimi Palestinos gyventojų ir teroristų tapatinimo atvejai pastebimi tik antruoju analizės laikotarpiu (nuo spalio 7 d. iki gruodžio 29 d.), vis dėlto ekspertų/nuomonės (Palestiną kaip agresorę vaizduojančiuose) straipsniuose šis tapatinimas išlieka nuoseklus per visą tiriamąjį laikotarpį, nurodantis gilesnę struktūrinę vaizdavimo problemą.

„Į akademinį pasaulį ir žiniasklaidą įsiterpę „progresyvūs rateliai“ pateisina tuos, kurie puola Izraelį ir Vakarus. <..> Nes jei Izraelio rankos bus surištos, jei melagingas naratyvas, skelbiantis Izraelį „agresoriumi“, o Hamas „auka“, įgaus persvarą, tai signalizuotų apie laisvojo pasaulio žlugimą.“⁸⁸

Kitaip tariant, taip apibendrinančiai kalbant – sugretinant palestiniečius su teroristais – vartotojui gali būti pateisinamos bet kokios Izraelio atsakomosios priemonės, kovojant su grupuote, taip sudarant įspūdį, jog civilių aukos išties nėra nekaltos, kadangi šie palestiniečių civiliai iš tikrųjų yra „Hamas“ kovotojai. Tai taip pat sukuria klaidingą įspūdį, jog visa palestiniečių bendruomenė yra atsakinga už teroristinės grupuotės veiksmus, o jos nariai ir palestiniečiai laikosi tos pačios

⁸⁶ LRT.lt, BNS, ELTA, „Netanyahu: Izraelis panaudos visą jėgą „Hamas“ sunaikinti, atkeršysime už šią juodą dieną, kurią jie sukėlė Izraeliui ir jo žmonėms“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2094567/netanyahu-izraelis-panaudos-visa-jega-hamas-sunaikinti-atkeršysime-uz-sia-juoda-diena-kuria-jie-sukele-izraeliui-ir-jo-zmonems>.

⁸⁷ *Ibid.*

⁸⁸ Ben-Dror Yemini, „Ben-Dror Yemini. Laisvojo pasaulio karas“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/2105004/ben-dror-yemini-laisvojo-pasaulio-karas>.

ideologijos. Dar daugiau, toks tapatinimas vartotojui, besilaikančiam islamofobiškų pažiūrų, tik patvirtina Vakarų pasaulį persmelkusius stereotipus dėl visos musulmonų bendruomenės. Tokios vartotojo pozicijos yra sustiprinamos skaitant LRT eksperto straipsnius:

„Keturi karai taip ir nebuvo baigti „Hamas“ sunaikinimu, bet visi kartu jie tarsi patvirtino mitą, kad su arabais galima kalbėtis tik jėga.“⁸⁹

„<..>kai po to, net praėjus mėnesiams ar metams, pamatai į metro vagoną įlipusį barzdotą musulmoną su didele kuprine ir pulsas pradeda kalti daugiau nei šimto ritmu, kai ima užlieti šaltis ir pradeda trūkti oro, pradedi jaustis lyg panirusi į vandenį. Ir turi tučtuojau išlipti iš to vagono. Tuoj pat. Nesvarbu, kad į tave sužiūra tas musulmonas, ir ima muistytis aplinkiniai žmonės. Išlipi. Vien tam, kad galėtum vėl pradėti kvėpuoti.“⁹⁰

Taigi toks apibendrinimas leidžia pateisinti bet kokias Izraelio atsakomasias priemones, kurių tikslas yra kovoti su „Hamas“, net jei jos taikomos ir prieš civilius. Tai legitimizuoja karines operacijas, kurių metu žūsta civiliai palestiniečiai, kadangi pagal šią skleidžiamą logiką, visi palestiniečiai, tariai „Hamas“ rėmėjai, tampa taikiniais. Šiuo atveju toks veiksmas gali peraugti į karo nusikaltimą – kolektyvinės baudmės naudojimą. Tarptautinė humanitarinė teisė numato, kad nė vienas asmuo negali būti nubaustas už veiksmus, kurių jis ar ji neatliko. Ji užtikrina, kad kolektyvinis grupės narių baudimas už individualaus asmens (arba grupės) padarytą nusikaltimą taip pat yra draudžiamas, tiek karo kalinių atveju, tiek kitų asmenų atžvilgiu.⁹¹ Šiuo atveju teigiant, jog palestiniečiai ir teroristinė grupuotė „Hamas“ yra vienas vienetas, yra pateisinamas neteisėtas civilių žudymas.

„Reikalas tas, kad „Hamas“ programą, kuria siekiama sunaikinti žydų valstybę, remia jei ne visi, tai dauguma palestiniečių ir tikrai visi Gazos gyventojai.“⁹²

Siekiant tokius pareiškimus pagrįsti, LRT straipsniuose pateikiama statistika, nurodanti Palestinos gyventojų dalį, palaikančią dabartinę „Hamas“ darbotvarkę:

„Visa palestiniečių politika (75% respondentų apklausoje) nukreipta „nuo upės iki jūros“, t. y. Izraeliui sunaikinti; visi mokyklų vadovėliai ir Vakarų krante, ir Gazoje moko nuo vaikystės žudyti žydus; visi pamokslai mečetėse moko žudyti žydus; anot tyrimo Vakarų Krante 83.1% respondentų džiaugiasi spalio 7 d. civilių izraeliečių skerdynėmis, o Gazoje 63.6% respondentų absoliučiai

⁸⁹ Arkadijus Vinokuras, „Arkadijus Vinokuras. Izraelio dilema: jėga ar išmintis?“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2128851/arkadijus-vinokuras-izraelio-dilema-jega-ar-ismintis>.

⁹⁰ Kristina Sabaliauskaitė, „Kristina Sabaliauskaitė. Kultūros karai ir paliaubos: apie karo kultūrą“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2158609/kristina-sabaliauskaite-kulturos-karai-ir-paliaubos-apie-karo-kultura>.

⁹¹ Medecins Sans Frontieres, „The Practice Guide to Humanitarian Law: Collective Punishments“, <https://guide-humanitarian-law.org/content/article/3/collective-punishment/>.

⁹² Vytautas Bruveris, „Balsas iš Izraelio: Irano režimo griūtis yra tik karo pabaigos pradžia“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2263594/balsas-is-izraelio-irano-rezimo-griutis-yra-tik-karo-pabaigos-pradzia>.

sveikina spalio 7 d. skerdynes; ir palestiniečių moterys (74.9%)., ir vyrai (75.2%) veik vienodai remia spalio 7 d. skerdynes.“⁹³

Verta atkreipti dėmesį, jog apklausa⁹⁴, atlikta AWRAD organizacijos, vykdyta spalio – lapkričio mėnesį, kai palestiniečiai patyrė itin žiaurias Izraelio atsakomąsias priemones, infrastruktūrų naikinimą bei iškeldinimą. Šioje apklausoje taip pat pateikiami ir šie duomenys: 100 procentų vyrų ir 96 procentai moterų nesijautė saugūs Gazos Ruože, 84,6 procentai vyrų ir 80,6 procentų moterų palaikė ugnies nutraukimą, 46,8 procentai vyrų ir 47,9 procentai moterų teigė, jog jų namai buvo visiškai sunaikinti arba dalinai sunaikinti bei ~96 procentai niekada nepamirš ir neatleis Izraeliui dėl jo vykdomų nusikaltimų Palestinoje. Be to, palaikymą „Hamas“ išreiškė 48,5 procentai vyrų ir 47,9 procentai moterų. Taip pat 31,7 procentai vyrų ir 24,9 procentai moterų laikosi pozicijos, jog spalio 7 d. vykdomi išpuoliai buvo vedami Palestinos išlaisvinimo idėjos bei 34,8 procentai vyrų ir 35,4 procentai moterų laikosi pozicijos, jog išpuoliai buvo vedami siekio sustabdyti Al-Aqsa mečetės niekinimą. Visa tai parodo, jog selektyvus statistikos panaudojimas gali virsti politiniu įrankiu siekiant paveikti vartotoją, o LRT nepateikdama visų apklausos duomenų prisideda prie tokio eksperto naratyvo vystymo. Tuo tarpu 2023 metų liepos mėnesį Arab American Institute Gazoje atlikta apklausa⁹⁵ nurodė, jog tik 11 procentų gyventojų save identifikavo kaip teroristinės grupuotės „Hamas“ rėmėjus, kol 32 procentai išreiškė palankumą teroristinės grupuotės priešininkams bei Vakarų Krantą valdančiam „Fatah“ judėjimui. Čia taip pat verta paminėti ir LRT straipsniuose siūlomą poziciją – palestiniečiai 2006 metų rinkimuose teisėtai į valdžią išsirinko grupuotę „Hamas“ (dėl ko dalis valstybių jos nepripažįsta kaip teroristės, pavyzdžiui, Norvegija), dėl to visi išpuoliai, vykdyti šios grupuotės, reprezentuoja visos Palestinos ir jų gyventojų poziciją. Pirmiausia svarbu suprasti, jog „Hamas“ pergalę „išplėšė“ su 44 procentais prieš 41 procentą („Fatah“), tai lėmė ne tik „Fatah“ vidiniai nesklandumai bei korupcijos skandalai, bet ir tai, jog palestiniečių mobilizacinis principas buvo tūkstančių palestiniečių, uždarytų kalėjimuose, išlaisvinimas ir vidaus saugumo užtikrinimas, ko nesuteikė „Fatah“. Šiuo atveju tai rodo, jog „Hamas“ pergalė nebuvo visiškai paremta palestiniečių ideologiniu tapatinimusi su grupuote, veikiau išreikštas pasipiktinimas dėl „Fatah“ valdžios.⁹⁶

Be palestiniečių tapatinimo su teroristais, čia taip pat pasitelkiama kita strategija – pro-palestinietiškus protestus vaizduoti kaip pro-„Hamas“/islamistinius arba teroristų nesmerkiančius

⁹³ Arkadijus Vinokuras, „Arkadijus Vinokuras. Izraelio dilema: jėga ar išmintis?“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2128851/arkadijus-vinokuras-izraelio-dilema-jega-ar-ismintis>.

⁹⁴ Arab World for Research and Development, „Gaza Survey 7th October, Ramallah, Palestine, 2023 lapkričio 23 d., žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.awrad.org/files/server/polls/polls2023/Public%20Opinion%20Poll%20-%20Gaza%20War%202023%20-%20Tables%20of%20Results.pdf>.

⁹⁵ James J. Zogby, „Debunking “All Palestinians are Hamas”, Arab American Institute, 2023, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.aaiusa.org/library/debunking-all-palestinians-are-hamas>.

⁹⁶ *Ibid.*

protestus. Kaip jau minėta anksčiau, straipsniuose, aprašančiuose vykstančius pro-palestinietiškus protestus, dažnai pabrėžiamas jų radikalus ar agresyvus pobūdis.

„Tiems Harvardo studentams, kurie palaiko Hamas, derėtų tai [jog neva musulmonai siekia išnaikinti žydus] žinoti. Užuo dėstant jiems apie praeitį ir dabartį, apie grėsmę Laisvajam pasauliui, daugelis jų profesorių vaizduoja Izraelį kaip piktadarę pabaisą, o Hamas – nekaltą auką.“⁹⁷

„Vakarų pasaulis priverstas riboti demonstracijas, kuriose palaikoma Palestina, mat baiminamasi išpuolių ir neapykantos nusikaltimų.“⁹⁸

„Londone, Edinbure ir kituose miestuose palestiniečių palaikytojai demonstrantai agresyviai užpuldinėjo aguonų – labdaringų memorialinių ženklelių, skirtų karuose žuvusiems britams atminti, – pardavėjus. <..> Sulig kiekviena savaitgaline „Hamas“ palaikytojų demonstracija buvo stiprinama Londono kenotafo ir kitų objektų apsauga (miesto dalis apie Whitehallą, kur šių paminklų buvo gausiausia, apskritai tapo uždaryta), rūpintasi, kad nebūtų užpuldinėjami suvenyrinių aguonų pardavėjai.“⁹⁹

Pasitelkiant tokius pro-palestinietiškų protestų pavyzdžius, LRT Palestinos palaikytojus vaizduoja kaip smurto ir agresijos, dažnai radikalų pažiūrų vedamus asmenis. Tai analogiškai palestiniečių tapatinimui su teroristais veikia vartotoją, neva pro-palestiniečiai laikosi „Hamas“ ideologijos, kas kelia grėsmę ir Vakarų valstybėms, kur šie protestai ir vyksta.

„Daug jaunų islamistų ėjo į mitingus už Palestiną, bet tai primena demonstracijas už „Hamas“. O „Hamas“ meluoja ir labai sumaniai vykdo propagandą.“¹⁰⁰

„Tačiau policija pabrėžė, kad ankstesnių renginių metu mažos grupės vis tiek atskildavo ir eidavo, o protestuotojų elgesys tampa vis agresyvesnis. <..> Eitynės už Palestiną, smerkiančios Izraelio veiksmus Gazos Ruože, Londone vyko ir praėjusiais savaitgaliais, o policija jų metu sulaukė daugiau nei 100 žmonių dėl paramos draudžiamoms organizacijoms ir neapykantos kalbos skleidimo.“¹⁰¹

Šiuo atveju randasi šalutinė šio konflikto problema – antisemitinių protestų banga Europoje. Čia antisemitinių pažiūrų Europos bei Jungtinių Amerikos valstijų gyventojai prisidengia konfliktu

⁹⁷ Ben-Dror Yemini, „Ben-Dror Yemini. Laisvojo pasaulio karas“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/2105004/ben-dror-yemini-laisvojo-pasaulio-karas>.

⁹⁸ LRT „Svarbi valanda“, „Pleistas tarptautinėje sistemoje – tyrėjas teigia, kad Izraelio ir „Hamas“ karas raibuliuoja iki Vakarų pasaulio“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2109764/pleistas-tarptautineje-sistemoje-tyrejas-teigia-kad-izraelio-ir-hamas-karas-raibuliuoja-iki-vakaru-pasaulio>.

⁹⁹ Kristina Sabaliauskaitė, „Kristina Sabaliauskaitė. Kultūros karai ir paliaubos: apie karo kultūrą“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2158609/kristina-sabaliauskaite-kulturos-karai-ir-paliaubos-apie-karo-kultura>.

¹⁰⁰ Julija Abuašvili, „Prancūzų politologas: Macronas padarė klaidų, jis yra baikštus prezidentas“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2180776/prancuzu-politologas-macronas-padare-klaidu-jis-yra-baikstus-prezidentas>.

¹⁰¹ ELTA, „Jungtinėje Karalystėje laukiama didelių propalestinietiškų eitynių“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2122686/jungtineje-karalysteje-laukiama-dideliu-propalestinietisku-eityniu>.

siekiant išreikšti savo neapykantą bei diskriminaciją prieš žydus. Prisidengdami Palestinos laisvės klausimu bei skleidžiantys kenksmingą ir žiaurų turinį, nukreiptą prieš žydų bendruomenę, visiškai nesusijusį bei negelbstintį Palestinai.

„Nuo 2023 m. spalio 7 d. palestiniečiai ir kiti arabai, taip pat musulmonų bendruomenės Vokietijoje kolektyviai įtariamai ypatingu antisemitizmu, įvežtu iš jų kilmės šalių, arba, kaip ne kartą teigta, religiškai motyvuotu antisemitizmu.“¹⁰²

„Priežastis? Vakarų šalyse gyvenantys asmenys, milijonai arabų imigrantų, gera dalis pasižyminti agresyviu antisemitizmu bei antidemokratinėmis idėjomis.“ <..> „Štai Londono gatvėse propalestiniečiai neša svastikas, bet britų policininkas į Izraelio vėliava apsigaubusio žmogaus pastabą atsako: „Neprovočiuokite protestuotojų.““¹⁰³

Tokios antisemitinės bangos Europoje ištis kelia rimtų saugumo klausimų žydų bendruomenėje. Po Palestinos laisvės klausimu besislepiantys rasistiniai teiginiai ne tik skatina diskriminaciją prieš žydų tautą, bet ir sukelia didelių sunkumų Palestinai. Šiuo atveju baltųjų viršenybės šalininkai bei antisemitai prisistato kaip veikiantys vardan Palestinos laisvės, veikiau šie „aktyvistai“ nesidomi jokių politiniu dialogu tarp Palestinos ir Izraelio, kuris potencialiai galėtų išspręsti septynis dešimtmečius besitęsiantį konfliktą.

„Vilniuje į gatves palaikyti „Hamas“ išėjo Lietuvoje studijuojantys musulmonai ir tieji, kurie nesusidūrę nei su Palestina, nei su Izraeliu, bet kuriuose snaudžiantis ir ramybės neduodantis antisemitizmas negali praleisti progos išlįsti palaikant kad ir patį velnią – svarbu, kad prieš žydus. Londono gatvėse dabar bene kiekvieną šeštadienį palestiniečių palaikytojų minios rėkia nacių šūkį „apie galutinį sprendimą“ (t. y. žydų išnaikinimą), apie Palestiną „nuo upės iki jūros“ (t. y. apie genocidą ir Izraelio kaip valstybės ištrynimą iš žemėlapių bei nuo žemės paviršiaus), apie žydų žudymą; šių demonstracijų metu su pasimėgavimu buvo mėtomos suvystytus kūdikius imituojančios sukruvintos lėlės, vaizduojančios Izraelyje „Hamas“ nužudytus naujagimius.“¹⁰⁴

Norėdami skleisti rasistinius naratyvus, šie radikalai užsiiminėja diskriminacinėmis ir neteisėtomis veiklomis, kurios neturi nieko bendro su palestiniečiais. Dar vienas LRT straipsniuose minimas laisvos Palestinos naratyvo elementas – frazė „nuo jūros iki upės, Palestina bus laisva“. LRT straipsniuose nepateikiant šios frazės niuansų, vartotojui pateikiamas vienas konkretus šios aiškinimas:

¹⁰² Vytenė Banser, „Išpuolis prieš Izraelį ir karas Gazoje skaudžiai egzaminuoja Vokietiją“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2243114/ispuolis-pries-izraeli-ir-karas-gazoje-skaudziai-egzaminuoja-vokietija>.

¹⁰³ Arkadijus Vinokuras, „Arkadijus Vinokuras. Dezinformacinio karo spąstuose“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2117535/arkadijus-vinokuras-dezinformacinio-karo-spastuose>.

¹⁰⁴ Kristina Sabaliauskaitė, „Kristina Sabaliauskaitė. Kultūros karai ir paliaubos: apie karo kultūrą“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2158609/kristina-sabaliauskaite-kulturos-karai-ir-paliaubos-apie-karo-kultura>.

„Sunku viską paaiškinti tik žmogiška užuojauta žūstantiems Gazoje, kai ji staiga baigiasi ties Izraeliu aidint Europos gatvėse rasistinei, atvirai kviečiančiai griebtis žydų genocido skanduotei „From the river to the sea, Palestine will be free“.¹⁰⁵

Čia svarbu suprasti, kas slypi po fraze „nuo jūros iki upės, Palestina bus laisva“ – šiuo atveju vyrauja dvi šios frazės interpretacijos. Pirmoji jų, pro-palestinietiška dėmesį atkreipia į žodį „laisva“ – čia teigiama, kad šis žodis reiškia ne žemių perėmimą ar žydų valstybės išnaikinimą, bet „būtinybę užtikrinti lygybę visiems istorinės Palestinos žmonėms“. Laisvė šiame kontekste reiškia tai, jog po Antrojo pasaulinio karo iš palestiniečių buvo atimta teisė į savo tautines apsisprendimo teises bei bazinius žmogaus poreikius. Teigiama, kad pagrindinis šios frazės tikslas yra priminti, jog palestiniečiai gyvena nelygybėje, jiems atimta laisvė bei orumas gyventi:

„Svarbu prisiminti, kad šis šūkis anglų kalba nėra tikslus atitikmuo iš arabų kalbos, jis naudojamas demonstracijose Vakarų šalyse. Kontroversija buvo sukurta tam, kad būtų užkirstas kelias solidarumui su palestiniečiais Vakarų valstybėse.“¹⁰⁶

Kita šios frazės interpretacija, kuria naudojasi radikalių ir antisemitinių pažiūrų asmenys, teigia, kad nuo Viduržemio jūros iki Jordanijos upės turėtų egzistuoti viena valstybė – Palestinos valstybė, kurioje negyvens žydai: „Tai skamba labiau kaip grasinimas nei išsilaisvinimo pažadas. Tai nežada ateities, kurioje žydai galėtų gyventi visavertį gyvenimą ir būti savimi.“ Svarstoma, jog tokia frazė apsunkina Palestinos ir Izraelio santykius bei dviejų valstybių kūrimosi idėją, sakant, jog palestiniečiai nėra pasiryžę pripažinti Izraelio teisės egzistuoti.¹⁰⁷ Būtent tokia frazės „nuo jūros iki upės“ interpretacija ir kelia didžiausius nesklandumus Europoje, kai kai kuriose valstybėse kaip Vokietijoje ši yra teisiškai uždrausta, dėl ko viena iš protesto dalyvių buvo nuteista Berlyno teisme. Šiose šalyse frazė yra tapatinama su nacistinę Vokietiją propaguojančiomis frazėmis bei jų vykdytu holokaustu. Taigi šie radikalūs ir rasistiniai protestai bei prie jų lipdomas Palestinos laisvės klausimas gali formuoti LRT vartotojo poziciją, jog Palestiną palaikantys galimai yra ir nacistinę Vokietiją arba žydų valstybės panaikinimo idėją palaikantys žmonės.

Kitas, iš pirmos pažiūros neįprastas būdas sugręsminti palestiniečius – aukų skaičių skelbimas vartojant vietos žiniasklaidos žodžius, tiesiogiai išverčiamus lietuviškai auditorijai. Šiuo atveju yra rašoma:

¹⁰⁵ Arkadijus Vinokuras, „Arkadijus Vinokuras. Dezinformacinio karo spąstuose“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2117535/arkadijus-vinokuras-dezinformacinio-karo-spastuose>.

¹⁰⁶ Federica Marsi, „‘From the river to the sea’: What does the Palestinian slogan really mean?“, AlJazeera, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.aljazeera.com/news/2023/11/2/from-the-river-to-the-sea-what-does-the-palestinian-slogan-really-mean>.

¹⁰⁷ *Ibid.*

„Į Gazos Ruožo ligonines iki šiol atvežti 232 *kankiniai* ir 1697 žmonės su įvairiais sužalojimais, patirtais per Izraelio agresiją.“¹⁰⁸

Žodis „kankinys“ turi gilią kultūrinę ir religinę konotacijas, kurios stiprina simbolinį ir emocinį pranešimo svorį. Tačiau šiame kontekste toks žodis gali turėti ir neigiamą poveikį, atsižvelgiant į tai, jog dažnai yra sietinas su ekstremizmu (džihadizmu) ir terorizmu. Naudojant „kankinio“ terminą vietoje neutraliesnio „auka“, sukuriamas religinio pasiaukojimo ir pasipriešinimo prieš nemusulmonus naratyvas. Tokiu būdu „kankinio“ vartojimas palestiniečių atveju gali sukelti asociacijas su šachidais, savižudžių išpuoliais ar kitais smurtiniais veiksmais, stiprinant naratyvą, kuris palestiniečius vaizduoja kaip teroristus, o ne konflikto metu žuvusius žmones.¹⁰⁹ Lingvistiniu požiūriu „kankinys“ ne tik nužmogina palestiniečių kovą, bet ir skatina jų veiksmų kaip grėsmingų ir nesuderinamų su taika vertinimą. Kitaip tariant, toks žodis yra išimamas iš musulmoniškojo konteksto bei siejamas su islamo ekstremistais. Tokiu būdu patirtas aukas aprašančių straipsnių nėra daug, tačiau jų daugiausiai yra antruoju laikotarpiu, kai vartotojų „susidomėjimas“ konfliktu buvo didžiausias.

Apibendrinant, galima matyti, kokiomis priemonėmis Palestina yra įreminama kaip konflikto agresorė: pirmiausia Palestinos gyventojai yra tapatinami su teroristine grupuote „Hamas“, siekiant sugrėsminėti jų tautą bei skatinant tolimesnę islamofobiją Vakaruose, toliau pateikiami radikalių ir antisemitinių, neva pro-palestinietiško protestų atvejai, kurie kelia etinius bei saugumo klausimus Vakarų valstybių gyventojams bei žydų bendruomenei pasaulyje, galiausiai nužmoginant palestiniečius bei musulmonus apskritai, teigiant, jog su jais taikus politinis dialogas yra neįmanomas. Visgi verta pabrėžti, jog konfliktui besivystant bei keičiantis tarptautinės bendruomenės diskursui Palestinos klausimu, matomas poslinkis, šiuo atveju trečiuoju bei ketvirtuoju laikotarpiais pastebimas mažesnis palestiniečių tautos sugrėsminimas, pastebima strateginių partnerių kritika Izraelio vykdomai politikai bei aktyvesnė diskusija Palestinos laisvės klausimu. Žvelgiant į kalbines priemones, naudojamas Palestiną kaip agresorę įreminančiuose straipsniuose, daugiausia pastebimi žodžiai, vartojami sinonimiškai palestiniečiams, siekiant juos nužmoginti, pavyzdžiui, gyvuliai, agresyvūs, prievartautojai ir teroristai. Čia kuriamos asociacijos prisideda prie platesnio palestiniečių grėsminimo bei stiprina islamofobiją vakarietiškoje šalyje.

Užsienio partnerių rėmas

Šiame skyriuje bus analizuojami straipsniai, įreminantys Palestiną per užsienio partnerius. Analizės metu buvo rasta, jog 43 straipsniuose Palestina buvo vaizduojama per jos užsienio

¹⁰⁸ LRT.lt, BNS, ELTA, „Netanyahu: Izraelis panaudos visą jėgą „Hamas“ sunaikinti, atkeršysime už šią juodą dieną, kurią jie sukėlė Izraeliui ir jo žmonėms“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2094567/netanyahu-izraelis-panaudos-visa-jega-hamas-sunaikinti-atkersysime-uz-sia-juoda-diena-kuria-jie-sukele-izraeliui-ir-jo-zmonems>.

¹⁰⁹ Egdūnas Račius, „Ar šachidas yra savižudis?“, Bernardinai.lt, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.bernardinai.lt/2015-01-29-ar-sachidas-yra-savizudis/>.

partnerius, tai yra 13,4 procentų visų straipsnių, mininčių Palestiną. Palestinos rėminimas per užsienio partnerius pasireiškė dviem besipriešinančiais būdais – per Vakarietiškus Palestinos užsienio partnerius bei Vakarams priešiškus Palestinos užsienio partnerius. Čia svarbu suprasti, jog toks Palestinos rėminimas reikalauja iš vartotojo tam tikro žinojimo apie globaliąją politiką.

Antruoju tyrimo laikotarpiu, nuo 2023 metų spalio 7 d. daugiausia LRT straipsnių dėmesį telkė į Vakarietškų šalių teroristinės grupuotės „Hamas“ pasmerkimą bei tvirtinimą, jog Izraelis turi visišką teisę gintis nuo terorizmo. Tuo tarpu Palestiną palaikančios šalys buvo daugiausia priešiškos Vakarams:

„Y. R. Safavi [Irano karo vadas] išreiškė paramą palestiniečių kovotojams „iki Palestinos ir Jeruzalės išlaisvinimo“. <..> Šeštadienį surengtoje parlamento sesijoje Irano įstatymų leidėjai skandavo „Šalin Izraelį“, „Šalin Ameriką“ ir „Būk pasveikinta Palestina“, rodo naujienų agentūros „Tasnim“ paskelbtas vaizdo įrašas.“¹¹⁰

Skaitant šiuos straipsnius žiniasklaida vartotojui gali sudaryti įvaizdį, jog Palestina, sekanti savo užsienio partnerių ideologiją, stato savo identitetą ant antagonizmo Vakarietiškam pasauliui. Šiuo atveju Palestinos (kadangi ne visur yra atskiriamos Palestina ir teroristinė grupuotė „Hamas“) sąsaja su Iranu yra ne tik vertybinio pobūdžio, bet nurodanti Palestinos kaip politinio subjekto darbotvarkę – poziciją, jog Vakarai yra kolonialistinė ir imperialistinė galia, tuo pačiu metu ir Izraelis, su kuriais reikia susidoroti.¹¹¹ Toks Palestinos vaizdavimas gali formuoti primityvų vartotojo užsienio politikos suvokimą, jog politika Vidurio Rytuose yra grįsta realizmo požiūriu. Taip peršasi išvada, jog Palestinos palaikymas vakarietiškose valstybėse būtų netinkamas bei žalingas. Čia taip pat Palestina yra vaizduojama tarsi Irano įgaliotinė (angl. *proxy*), siekiant asmeninių tikslų:

„Jo [Irano] įrankiu tapusi palestiniečių visuomenė visa yra persmelkta aklo siekio sunaikinti žydų valstybę. Pasak jos, kone „visi“ tenykščiai žmonės nori Izraelio valstybės ir žydų apskritai sunaikinimo, tad išvaduoti juos iš šios ideologijos – dar sunkesnis uždavinys.“¹¹²

Antroji šalis, daugiausiai siejama su Palestina, yra Rusija. Atsižvelgiant į dabartinį kontekstą, tai yra Rusijos invaziją į Ukrainą, bet kokie valstybės ar individualių veikėjų ryšiai su Rusija yra stipriai kritikuojami Lietuvos žiniasklaidoje bei viešajame diskurse. Kitaip tariant, dabartiniame kontekste bet koks Palestinos gretinimas su Rusija, Palestinos atžvilgiu, yra kenksmingas bei žeidžiantis jos įvaizdį. Net menkai užsienio politika besidomintis žiniasklaidos vartotojas greičiausiai turės tvirtą nuomonę ties politiniais Vidurio Rytų klausimais, jei į diskusiją bus įtraukiami veikėjai

¹¹⁰ ELTA, „Pasaulį ištiko šokas po išpuolių prieš Izraelį: kaip reagavo šalys?, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2094877/pasauli-istiko-sokas-po-ispuoliu-pries-izraeli-kaip-reagavo-salys>.

¹¹¹ Bassma Kodmani, „What does Iran Really Want?“, Institut Montaigne, 2021, <https://www.institutmontaigne.org/en/expressions/what-does-iran-really-want>.

¹¹² Vytautas Bruveris, „Balsas iš Izraelio: Irano režimo griūtis yra tik karo pabaigos pradžia“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2263594/balsas-is-izraelio-irano-rezimo-griutis-yra-tik-karo-pabaigos-pradzia>.

kaip Rusija. Čia dažnu atveju vartotojui nepavyksta išvengti šališkos, iš anksto suformuotos pozicijos ties Rusija, kadangi jis vertins Vidurio Rytų regiono politiką grindžiant ne objektyviais faktais ar regiono išmanymu, bet savo apatija, gal net empatija, Rusijai. Kitaip tariant, požiūrį į Palestiną čia formuoja ne pats subjektas, bet jo [Palestinos] santykis su užsienio partneriais.

„Nereikėtų sutapimu laikyti Rusijos diplomatų intensyvių kelionių į konflikto kaimynystėje esančias islamo šalis. Šiaip ar taip, tik aklas gali nematyti, kad tokia įvykių eiga itin naudinga Rusijai, o ir kol Vakarai trypčiojo vietoje, toji šalis neleido laiko veltui konsoliduodama (kartais sėkmingai, kartais nesėkmingai) savo pusėn visus pasaulio nepatenkintuosius Vakarų civilizacijos įtaka pasaulyje ir jos neva „primetamomis“ taisyklėmis.“¹¹³

„Pastaroji situacija yra labai palanki Rusijai, taip pat ir Kinijai, nekalbu apie Iraną. Jie sukūrė papildomą, labai nemalonų, labai brangiai kainuojantį ir dar nežinia, kaip besivystantį klausimą Vakarų darbotvarkėje.“¹¹⁴

„Diplomatų teigimu, Saugumo Taryba nesvarstė jokio bendro pareiškimo, jau nekalbant apie privalomą rezoliuciją, o Rusijos vadovaujami nariai tikėjosi, kad nebus orientuojamasi tik į „Hamas“ pasmerkimą. „Tai iš dalies neišspręstų klausimų pasekmė“, – kalbėjo jis.“¹¹⁵

Taip Palestinos įvaizdis yra formuojamas per nedemokratiškus partnerius, teigiamai vertinančius teroristinius išpuolius prieš Izraelį: „Šioje terpėje puikiai veikia RuSSijos ir Irano režimų naratyvai, o jų autoriai trinasi rankas.“¹¹⁶

Galiausiai, trečiojo laikotarpio antroje pusėje, gegužės mėnesį išleistame straipsnyje yra pasiūlomas Palestinos istorinių partnerių apibendrinimas:

„Kaip žinoma, kad ketvirtuoju ir penktuoju praėjusio amžiaus dešimtmečiu palestiniečiai bendradarbiavo su naciais, šeštuoju ir septintuoju – su panarabizmo šalininkais, septintuoju, aštuntuoju ir devintuoju – Sovietų Sąjunga, o devintuoju ir paskutiniuoju dešimtmečiais – su Iranu. Jei pažvelgsime į nacių, panarabizmo šalininkų ir sovietų istoriją – visi jie atsidūrė istorijos šiukšliadėžėje.“¹¹⁷

¹¹³ Kristina Sabaliauskaitė, „Kristina Sabaliauskaitė. Kultūros karai ir paliaubos: apie karo kultūrą“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2158609/kristina-sabaliauskaite-kulturos-karai-ir-paliaubos-apie-karo-kultura>.

¹¹⁴ Deividas Jursevičius, „Gazos Ruožo blokados atšaukimas mainais į 150 gyvybių – ar „Hamas“ norės atiduoti kaip skydus naudojamus įkaitus?“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2097181/gazos-ruozo-blokados-atsaukimas-mainais-i-150-gyvybiu-ar-hamas-nores-atiduoti-kaip-skydus-naudojamus-ikaitus>.

¹¹⁵ LRT.lt, BNS, ELTA, „„Hamas“ atakos Izraelyje. Izraeliui atakuojant taikinius Gazos Ruože, „Hamas“ grasina imtis izraeliečių belaisvių egzekucijų“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2095279/hamas-atakos-izraelyje-izraeliui-atakuojant-taikinius-gazos-ruoze-hamas-grasina-imtis-izraelieciu-belaisviu-egzekuciju>.

¹¹⁶ Arkadijus Vinokuras, „Arkadijus Vinokuras. Dezinformacinio karo spąstuose“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2117535/arkadijus-vinokuras-dezinformacinio-karo-spastuose>.

¹¹⁷ Vytautas Bruveris, „Balsas iš Izraelio: Irano režimo griūtis yra tik karo pabaigos pradžia“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2263594/balsas-is-izraelio-irano-rezimo-griutis-yra-tik-karo-pabaigos-pradzia>.

„Matome artėjančią antisemitizmo bangą – žmonės gatvėse [reiškia palaikymą Palestinei – LRT.lt] visur: Berlyne, Strasbūre ar net Italijoje. Visa tai vaidina svarbų vaidmenį – akcijas inicijuoja įvairūs KGB ryšiai, užmegzti dar Šaltojo karo metais.“¹¹⁸

Visgi Palestina nacionaliniame transliuotojuje yra vaizduojama ne tik per Vakarams priešiškus užsienio partnerius, čia išreiškiamos ir Europos Sąjungai priklausančių bei jos sąjungininkių valstybių palaikymas. Šiuo atveju Vakarų valstybių palaikymas daugiausiai aprašomas trečiuoju laikotarpiu, kai kelios šalys (Ispanija, Airija, Slovėnija, Norvegija) pasiskelbė pasirošusios pripažinti Palestinos valstybingumą, taip siekiant taikos regione, vėliau tai ir padarydamos:

„Ispanijos ministras pirmininkas Pedro Sanchezas, ketvirtadienį vėl paskirtas premjeru, sakė parlamentui, kad „dirbs“, siekdamas, kad jo šalis ir Europa pripažintų Palestiną.“¹¹⁹

„Ispanija, Airija ir Slovėnija planuoja gegužės 21 dieną simboliškai pripažinti Palestinos valstybę, penktadienį pareiškė ES užsienio politikos vadovas Josepas Borrellis.“¹²⁰

„Norvegijos parlamentas ketvirtadienį priėmė rezoliuciją, kurioje vyriausybė raginama būti pasirengus pripažinti „nepriklausomą“ Palestinos valstybę – tai naujas Europos nerimo dėl karo Gazos Ruožo ženklas.“¹²¹

„Trečiadienį apie 100 Liubianos universiteto studentų pradėjo propalestinietišką protestą, reikalaudami, kad Slovėnija pripažintų Palestinos valstybę.“¹²²

Palestinos vaizdavimas per Vakarams, tuo pačiu metu ir Lietuvai palankias valstybes, pripažįstančias Palestiną kaip valstybę, žiniasklaidos priemonės vartotojui tokie pranešimai gali sudaryti įspūdį, jog Palestinos laisvės klausimas yra validus bei ši laikosi vakarietiškos vertybinės ašies. Šiuo atveju Palestinos pripažinimas yra šių valstybių pristatomas kaip sektinas pavyzdys visoms Europos valstybėms, siekiant taikos bei stabilumo Vidurio Rytų regione. Visgi Lietuva bei likusi Europa, kartu ir JAV laikosi tvirtos pozicijos šiuo klausimu – pirmiausia reikia pasiekti

¹¹⁸ Julija Abuašvili, „Buvęs Estijos kariuomenės vadas: kol EP ginčijasi dėl kamambro sūrio pakuotės, pažadas Ukrainai, jaučiu, liks neištesėtas“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2138971/buves-estijos-kariuomenes-vadas-kol-ep-gincijasi-del-kamambro-surio-pakuotes-pazadas-ukrainai-jaučiu-liks-neistesetas>.

¹¹⁹ ELTA, „Norvegijos parlamentas sako esąs pasirengęs Palestinos valstybės „pripažinimui“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2126751/norvegijos-parlamentas-sako-esas-pasirenges-palestinos-valstybes-pripazinimui>.

¹²⁰ ELTA, „Ispanija, Airija ir Slovėnija gegužės 21 dieną planuoja pripažinti Palestinos valstybę“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2270218/ispanija-airija-ir-slovenija-geguzes-21-diena-planuoja-pripazinti-palestinos-valstybe>.

¹²¹ ELTA, „Norvegijos parlamentas sako esąs pasirengęs Palestinos valstybės „pripažinimui“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2126751/norvegijos-parlamentas-sako-esas-pasirenges-palestinos-valstybes-pripazinimui>.

¹²² ELTA, „Slovėnija pradeda Palestinos pripažinimo procedūrą“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2269285/slovenija-pradeda-palestinos-pripazinimo-procedura>.

demokratiją, saugumą bei stabilumą.¹²³ Dėl to geopolitiškai įtakingesnių valstybių požiūris čia gali būti dominuojantis, kas veikia ir Lietuvos, kartu ir vartotojo Palestinos valstybingumo vertinimą:

„Užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis sako, kad Lietuva pasisako už platesnį europinį sprendimą dėl Palestinos valstybės pripažinimo.“¹²⁴

Apibendrinant, Palestiną per užsienio partnerius rėminantys straipsniai pasiskirstė į dvi dalis – vakarietišku valstybių palaikymo bei Vakarams priešišku valstybių palaikymo vaizdavimą. Šiuo atveju konflikto karinių eskalacijų pradžioje Palestina daugiausiai buvo siejama su Iranu ir Rusija, kas galėjo sudaryti įvaizdį, jog Palestina laikosi šių valstybių vertybinių bei politinių, nedemokratiškų nuostatų, kas paverstų ją Lietuvai kenksmingu politiniu subjektu. Tuo tarpu europietiškos valstybės, pripažinusios Palestinos valstybingumo vartotojui suteikė perspektyvą, jog Palestinos laisvės klausimas yra validus bei jos pripažinimas yra sektingas pavyzdys. Visgi, neaišku, ar toks valstybių palaikymas gali būti užtektingas atsverti Palestinos gretinimą su Rusija, atsižvelgiant į dabartinį kontekstą. Vartotojo vertinimui taip pat turi įtakos ir Lietuvos bei jos strateginių partnerių susilaikymas nuo Palestinos pripažinimo.

Lietuvos saugumo rėmas

Šiame skyriuje bus analizuojami straipsniai, įrėminantys Palestiną per Lietuvos saugumo klausimus, nagrinėjant, kaip šis konfliktas yra pristatomas iš Lietuvos interesų lauko bei kokiais būdais jis yra priartinamas prie Lietuvos. Analizės metu buvo rasta, jog 26 straipsniuose Palestinos klausimas buvo priartinamas prie Lietuvos, tai yra 8,1 procentai visų straipsnių, mininčių Palestiną. Palestinos rėminimas per Lietuvos saugumo klausimus pasireiškė per šiuos aspektus: (1) pabėgėlių krizės grėsmę ir radikalėjančias pozicijas Lietuvoje, (2) Palestinos teritorijų vaizdavimą kaip pavojingų bei (3) aplinkosaugos problemas.

Pirmoji Palestinos konfliktą kaip grėsmę įrėminanti priemonė – pabėgėlių krizės grėsmės kaip potencialios konflikto pasekmės iškėlimas į viešumą. Tokia strategija padeda įtraukti geografiškai ir kultūriškai tolimą Palestiną į viešąjį diskursą, aktualizuojant jį žiniasklaidoje. Nors nacionaliniame transliuotojuje šios diskusijos pasitaiko rečiau, tokia naratyvinė strategija gali būti paveiki prisimenant 2021 metų pabėgėlių krizę. Sukuriant sąsajas tarp šių situacijų, žiniasklaida efektyviai mažina fizinį atstumą tarp Palestinos ir Lietuvos, taip formuodama pažeidžiamumo pojūtį vartotojui:

¹²³ LRT.lt „Svarbi valanda“, „Kas lauktu Gazos Ruozo, sunaikinus „Hamas“? 4 scenarijai“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2105219/kas-lauktu-gazos-ruozo-sunaikinus-hamas-4-scenarijai>.

¹²⁴ Vilmantas Venckūnas, „Landsbergis: Lietuva – už platesnį europinį sprendimą dėl Palestinos pripažinimo“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2247064/landsbergis-lietuva-uz-platesni-europini-sprendima-del-palestinos-pripazinimo>.

„Lenkijos prezidentas Andrzejus Duda įspėjo, kad eskalacija tarp „Hamas“ ir Izraelio gali būti naudinga Rusijai. Ji [eskalacija] nukreipia tarptautinį dėmesį nuo Rusijos karo prieš Ukrainą ir gali sukelti naują migracijos spaudimą Europai dėl didesnio pabėgėlių iš Artimųjų Rytų srauto, <.>.“¹²⁵

Palestinos sugrėsminimas suveikia kaip ir Palestinos kaip agresorę vaizduojančiuose straipsniuose, suvokiant, jog tame pačiame straipsnyje palestiniečiai yra prilyginami teroristinės grupuotės „Hamas“ kovotojams, čia sąsajos stiprėja bei Palestinos vertinimas krypta į tam tikrą pusę. Vartojami žodžiai kaip „įspėjo“, „naudinga Rusijai“, „didesnio pabėgėlių iš Artimųjų Rytų srauto“ sukuria grėsmės įspūdį vartotojui, gali sukelti nerimą dėl potencialaus nevaldomo pabėgėlių srauto Europoje ir to pasekmių valstybių saugumui, ekonomikai bei socialiniam stabilumui. Šios frazės formuoja asociacijas su galima tarptautine įtampa, sukelta konflikto Palestinoje.

Čia taip pat randasi šalutinis Palestinos rėminimas per Lietuvos prizmę – palaikančių Palestiną organizuojami protestai bei pareiškimai. Šiuo atveju vyrauja du būdai, kaip šiuos palaikančiuosius vaizduoti žiniasklaidoje – kaip solidarumo arba radikalumo apraiškas. Solidarumas ar Palestinos palaikymas čia formuojamas aprašant taikius protestus, vykstančius Lietuvoje:

„Minint solidarumo su Palestinos tauta dieną, Vilniuje trečiadienio vakarą iki 100 žmonių susirinko į protestą prieš Izraelio veiksmus.“¹²⁶

„Palestiną palaikantys akcijos, pavadintos „Tylos eiseną“, dalyviai rinkosi Katedros aikštėje, vėliau tylomis nuo jos Gedimino prospektu patraukė prie Vyriausybės. Čia tylos minute pagerbtos aukos, bus sakomos kalbos.“¹²⁷

Tokių taikių protestų aprašymas LRT straipsniuose suteikia galimybę vartotojui pastebėti, jog Lietuvoje egzistuoja visuomenės grupės, palaikančios Palestiną. Šios naujienos, analogiškai aprašytos ir Palestinos kaip aukos įrėminimo skyriuje, gali prisidėti prie Palestinai palankios nuomonės formavimo ir politinės pozicijos kūrimo. Tuo tarpu tie patys protestai, vaizduojami kaip agresyvaus ar radikalaus pobūdžio, formuoja naratyvą, jog visi Palestiną palaikantys laikosi tam tikrų antidemokratiškų ar antisemitinių pozicijų:

¹²⁵ LRT.lt, BNS, ELTA, „Hamas“ atakos Izraelyje. Iš „Hamas“ užpulto muzikos festivalio išvežta 260 žuvusiųjų“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2094900/hamas-atakos-izraelyje-is-hamas-uzpulto-muzikos-festivalio-isvezta-260-zuvusiuju>.

¹²⁶ Greta Zulonaitė, „Palaikydami palestiniečius Vilniuje prieš Izraelio veiksmus protestuoja apie šimtas žmonių“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2137687/palaikydami-palestiniecius-vilniuje-pries-izraelio-veiksmus-protestuoja-apie-simtas-zmoniu>.

¹²⁷ Goda Vileikytė, „Vilniuje per šimtą žmonių tylia eiseną reiškia solidarumą dėl žuvusiųjų Palestinoje“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2104341/vilniuje-per-simta-zmoniu-tylia-eisena-reiskia-solidaruma-del-zuvusiuju-palestinoje>.

„Vilniuje į gatves palaikyti „Hamas“ išėjo Lietuvoje studijuojantys musulmonai ir tieji, kurie nesusidūrę nei su Palestina, nei su Izraeliu, bet kuriuose snaudžiantis ir ramybės neduodantis antisemitizmas negali praleisti progos išlįsti palaikant kad ir patį velnią – svarbu, kad prieš žydus.“¹²⁸

Tokį vertinimą taip pat gali patvirtinti ir Seimo nario R. Žemaitaičio atvejis, kai jis, neva palaikydamas Palestiną, skleidžia antisemitinį turinį:

„Praėjus dviem metams nuo šių įvykių, pasinaudojęs incidentu Palestinoje, antisemitizmo išpuolį Lietuvoje įžiebė Žemaitaitis.“¹²⁹

Čia svarbu pastebėti ir paties LRT vartojamus žodžius, šiuo atveju rašoma „pasinaudojęs incidentu Palestinoje“. Galima interpretuoti, jog toks Seimo nario išreikštas susirūpinimas Palestinos laisvės klausimu buvo nesunkiai demaskuojamas žiniasklaidoje.

Taigi čia matyti, jog LRT pranešimus apie protestus, palaikančius Palestiną, pateikia iš skirtingų pusių, šiuo atveju straipsniai, parašyti LRT žurnalistų juda informacinio raportavimo link, tuo tarpu ekspertų nuomonės straipsniuose galima pamatyti ir kitokių šių protestų interpretacijų.

Dar daugiau, Palestina nacionaliniame transliuotojuje vaizduojama ir per Lietuvos gyventojų saugumo klausimus, konkrečiai konflikto teritorijose esančių Lietuvos piliečių. Tokio pobūdžio straipsniai krizės ar karo metu yra standartiniai, čia platinami Užsienio Reikalų Ministerijos leidžiami pranešimai, skatinantys gyventojus įvertinti būtinybę vykti į karo siaučiamas teritorijas bei Izraelyje ar Palestinoje esančius Lietuvos piliečius kreiptis pagalbos grįžtant į Lietuvą:

„Užsienio reikalų ministerija (URM) rekomenduoja Lietuvos piliečiams įvertinti būtinybę šiuo metu keliauti į Izraelį ir Palestiną, tačiau primygtinai siūlo susižinoti artimiausios slėptuvės vietą bei nevykti į tam tikras Izraelio ir Palestinos teritorijas. Šiuo metu jau esantiems Izraelyje ar Palestinoje lietuviams siūloma būti ypatingai budriems ir imtis visų atsargumo priemonių, o taip pat sekti oficialią institucijų informaciją, laikytis vietos valdžios nurodymų. Rekomenduojama būtinai susižinoti artimiausios slėptuvės vietą.“¹³⁰

Tokio pobūdžio straipsniai dažniausiai pasirodo intensyviausių karinių eskalacijų laikotarpiu, kai situacija regione pasiekia kritinį lygį. Kadangi šiuose pranešimuose rekomenduojama susilaikyti nuo kelionių į abiejų konflikto veikėjų teritorijas, Palestina nėra vaizduojama kaip išskirtinai nesaugi vieta, bet visas regionas kaip nestabilus bei pavojingas.

¹²⁸ Kristina Sabaliauskaitė, „Kristina Sabaliauskaitė. Kultūros karai ir paliaubos: apie karo kultūrą“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2158609/kristina-sabaliauskaite-kulturos-karai-ir-paliaubos-apie-karo-kultura>.

¹²⁹ Eugenijus Gentvilas ir Marijus Gailius, „Eugenijus Gentvilas, Marijus Gailius. Dezinformacijos konglomeratas: kaip antivakseriai virto antisemitais“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/2029678/eugenijus-gentvilas-marijus-gailius-dezinformacijos-konglomeratas-kaip-antivakseriai-virto-antisemitais>.

¹³⁰ BNS, LRT.lt, „URM įspėja keliautojus nevykti į tam tikras Izraelio vietas, repatriaciniai skrydžiai neplanuojami“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/lituanica/aktualijos/751/2095054/urm-ispeja-keliautojus-nevykti-i-tam-tikras-izraelio-vietas-repatriaciniai-skrydziai-neplanuojami>.

Galiausiai vienas iš neįprasčiausių, tuo pačiu metu įdomiausių Palestinos vaizdavimo būdų – jos gretinimas su aplinkosaugos problemomis. Toks atvejis yra vienetinis, tai reiškia, jog pasitaikė vienas straipsnis, kalbantis apie šią problemą, visgi šis nuodugnai problemizavo Palestinos konflikto pasekmes, atsiliepiantį ir Lietuvos kontekste – tai gandrų migracijos problema. Šiuo atveju Palestinos žemės yra viena iš vietų, pro kurias migruoja paukščiai.

„Anot vyro, paprasčiausiai todėl, kad čia atskridę jie nugaišta. Jam beapmaudaujant dėl gandrų ir jų silpnumo išaiškėja vienas dalykas – kadaise kaime vandens buvo, o dabar jo nėra. Tai dar vienas fenomenas, su kuriuo susiduria palestiniečiai. Tik gal ne toks ir fenomenalus, ypač kai paaiškėja, kad vandens šaltinių, reikalingų tiek vietiniams, tiek migruojantiems žmonėms, augalijai ir gyvūnijai, nykimo priežastis yra Izraelio vykdomas vandens srautų nukreipimas – neretai į netoliese esančias nausėdijas, kuriose praktikuojamas prabangus „žydinčios dykumos“ gyvenimo būdas.“¹³¹

Toks Palestinos konflikto vaizdavimas apima ne tik politines pasekmes civiliams ir infrastruktūrai, tačiau ir šio konflikto poveikį ekosistemai bei keliamas problemas aplinkosaugai. Čia yra iškeliamas dažnai konfliktų studijose pametamas klausimas – kaip kariniai konfliktai veikia net gamtos procesus, pavyzdžiui, Lietuvos gandrų migraciją. Šiuo atveju gandrai, aptariami straipsnyje, skrendantys iš Lietuvos į šiltuosius kraštus žiemoti, yra priklausomi nuo konflikto teritorijose esančių gamtinių išteklių, pavyzdžiui, vandens. Vandens stoka yra opi problema ypač Vidurio Rytų regione, kurį apsunkina tokie politiniai konfliktai kaip Palestinos ir Izraelio konfliktas. Kadangi Izraelis kontroliuoja daugumą vandens išteklių okupuotame Vakarų Krante, spalio 7 dienos išpuolis prieš Izraelį sukėlė didelių rūpesčių palestiniečiams ne tik karo srityje – po „Hamas“ išpuolio Izraelis nusprendė atjungti vandens tiekimą Gazos Ruožui. Izraelis taip pat kontroliuoja ir didžiąją dalį Vakarų Kranto šaltinių, tačiau tai ne vienintelė problema. Šiuo atveju dėl anksčiau minėtų neteisėtai kuriamų nausėdijų, vandens šaltiniai yra nukreipiami būtent ten.

„Tačiau kadangi Palestina yra itin reikšminga geografinė zona migruojančioms rūšims, šis, atrodytų, nedidelis žemės plotelis gali neigiamai paveikti viso pasaulio ekosistemas.“¹³²

Apibendrinant, Lietuvos saugumas straipsniuose, mininčiuose Palestiną, yra paliečiamas per šiuos aspektus – potencialią pabėgėlių krizę Europoje kaip konflikto pasekmę, Lietuvoje vykstančius tiek taikius protestus, palaikančius Palestiną, tiek agresyvaus pobūdžio protestus, keliančius antisemitizmo bangas visoje Europoje, bei aplinkosaugines šio konflikto pasekmes, siūlančias plačiau

¹³¹ Marija Nemčenko, „Marija Nemčenko. Kas belieka daryti?“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/2140784/marija-nemcenko-kas-belieka-daryti>.

¹³² *Ibid.*

pažvelgti į karo kultūrą bei kaip ji veikia ne tik žmoniją, bet ir ekosistemą. Šio rėmo straipsniuose Palestina nėra vaizduojama tolygiai, šiuo atveju šališkumas yra pasiskirsto priklausomai nuo probleminio klausimo.

Analizės išvados

Apžvelgus visus išanalizuotus rėmus galima matyti, jog nacionalinis transliuotojas visu tiriamuoju laikotarpiu siekė išlaikyti balansą, vaizduojant Palestiną. Šiuo atveju Palestina kaip agresorė daugiausiai buvo vaizduojama nuo spalio mėnesio išpuolių, čia palestiniečiai tapatinami su teroristais, abejojama pateikiama informacija, grindžiant, jog ši yra pateikiama „ Hamas“ valdomų ministerijų. Palestina sugrėsminama ir per pro-palestinietiškus protestus, kurių metu radikalių pažiūrų asmenys, pasinaudodami konfliktu, skleidžia antisemitines žinutes, kas sukuria klaidingą įspūdį, jog visi ar dauguma Palestiną palaikančių žmonių laikosi šių pozicijų. Tuo tarpu straipsniai, įrėminantys Palestiną kaip auką, bando šias etiketes nusimesti – čia siekiama įtvirtinti poziciją, jog palestiniečiai nesilaiko teroristinės grupuotės „ Hamas“ darbotvarkės, pateikiami jautrūs palestiniečių liudijimai dėl patiriamos okupacijos bei humanitarinės krizės, taip pat ir tarptautinių veikėjų solidarumas socialiniuose tinkluose bei žiniasklaidos priemonėse. Toliau, Palestiną vaizduojant per jos užsienio partnerius čia daugiausia dėmesio skiriama Iranui ir Rusijai, kurių santykiai su Palestina sudaro vaizdą, jog Palestina juda nedemokratiškų bei anti-vakarietišku valstybių link, tačiau konfliktui besivystant matomas ir didesnis palaikymas iš Europos valstybių, čia Palestinos valstybingumą pripažįsta Ispanija, Airija, Norvegija bei Slovėnija, kas nurodo likusioms Europos valstybėms pavyzdį imtis veiksmų siekiant stabilizuoti konfliktą. Galiausiai konfliktą bei jos veikėją priartinant prie Lietuvos daugiausiai dėmesio skiriama į šio konflikto potencialias grėsmes, tai būtų pabėgėlių krizės grėsmė, antisemitizmo protrūkiai protestuose bei konflikto keliama grėsmė ekosistemai.

Galima teigti, jog pasitvirtina teorijoje aprašytas procesas, kai valstybei neturint tvirtos pozicijos, tai atsiliepia ir visuomenėje bei žiniasklaidoje. Pavyzdžiui, lyginant su literatūros apžvalgoje aprašytais tyrimais, kai žiniasklaidos priemonės rėmėsi į valdžios institucijų pozicijas (JAV labiau palaikė Izraelį, Indonezija – Palestiną), Lietuvos atvejis nėra išskirtinis teorijai. Čia reikšmingos tendencijos, atsispindinčios nacionaliniame transliuotojuje – antruoju tyrimo laikotarpiu, Lietuvai bei tarptautinei bendruomenei daugiausia palaikant Izraelį, tai pastebima ir LRT straipsniuose, tuo tarpu atliepiant konflikto dinamiką bei besikeičiant tarptautiniam diskursui, matomas poslinkis trečiuoju bei ketvirtuoju laikotarpiais – mažėjantis palestiniečių tautos sugrėsminimas bei suaktyvėjusios diskusijos dėl Palestinos laisvės signalizuoja pokytį diskurse dėl Palestinos.

Išvados

Baigiamajame magistro darbe buvo siekiama nustatyti, kokį diskursą Palestinos klausimu formuoja nacionalinis transliuotojas ir ar šis kito, priklausomai nuo konflikto dinamikos. Darbe atliekant diskurso analizę bei pasitelkiant įrėminimo teoriją buvo parodyta, jog tiriamuoju laikotarpiu nuo 2022 m. spalio 7 d. iki 2024 m. spalio 7 d. LRT Palestiną įrėmino per aukos, agresorės, užsienio partnerių bei Lietuvos saugumo rėmus. Duomenys parodė, jog daugiausiai Palestina buvo vaizduojama per aukos rėmą, tai yra 41,3 proc. straipsnių, mininčių Palestiną. Toks tyrimo rezultatas nurodo, jog rašytiniuose straipsniuose, mininčiuose Palestiną, vyrauja jos kaip konflikto aukos vaizdavimas. Jis pasireiškia civilių aukų ir susidariusios humanitarės krizės akcentavimu, dešimtmečius besitęsiančios okupacijos kontekstualizavimu, palestiniečių atskyrimu nuo teroristinės grupuotės „Hamas“ bei tarptautinių veikėjų ir protestų išreiškiamu palaikymu.

Atliepian tyrimo problemą – jog nacionalinis transliuotojas laikosi šališkos pozicijos Palestinos ir Izraelio konflikte, čia daroma išvada, jog kalbinės LRT priemonės nėra naudojamos šališkai Izraelio atžvilgiu (visgi verta atkreipti dėmesį, jog šališkumas gali reikštis ir kitomis priemonėmis kaip duomenų/naujienų atrinkimo procesais). Šiuo atveju išlaikomas balansas – kol antruoju tiriamuoju laikotarpiu daugiau dėmesio buvo skiriama Izraelio pozicijai, tuo pačiu metu sugrėsminant palestiniečių tautą, matomas poslinkis tolimesniuose laikotarpių pjūviuose. Jaučiamas poslinkis nacionalinio transliuotojo straipsniuose, prisitaikoma prie konflikto dinamikos bei besikeičiančių tarptautinės bendruomenės nuotaikų, paskutiniaisiais laikotarpiais daugiau atsižvelgiama į kritišką Izraelio veiksmų vertinimą, akcentuojama palestiniečių patiriama žala bei humanitarinė krizė, o tarptautinių veikėjų solidarumas bei Palestinos laisvės klausimas tampa reikšminga pranešimų dalis. Šis kalbinio vaizdavimo pokytis gali būti aiškinamas remiantis teorija, jog žiniasklaida ne tik kuria naratyvus tam tikrais klausimais, bet ir atspindi tiek vietinės, tiek tarptautinės bendruomenės nuotaikas. Tikėtina, jog tokį pokytį taip pat galėjo motyvuoti ir kritika nacionaliniam transliuotojui dėl neproporcingai šališko konflikto raportavimo. Vis tik rašytiniuose LRT straipsniuose formuojamas diskursas kinta.

Panašias tendencijas galima įžvelgti ir anksčiau minėtose apklausose – po spalio mėnesio išpuolių atlikta apklausa rodė, jog 38,3 proc. Lietuvos gyventojų pritaria Izraelio atsakomosioms priemonėms, kas nurodo didelį, tačiau ne dominuojantį Izraelio palaikymą. Tuo tarpu birželio – liepos mėnesio apklausoje 28 proc. pareiškė nepritarimą Palestinos valstybės pripažinimui. Nors klausimai nėra tapatūs, jie remiasi į panašias vertybines pozicijas bei nurodo bendrą Lietuvos visuomenės požiūrį į Palestinos ir Izraelio konfliktą. Visgi išlieka aišku, jog didžioji dalis Lietuvos visuomenės nuomonės dėl Palestinos ir Izraelio konflikto neturi – lapkričio mėnesio apklauso parodė, jog 31,5 proc. neturi nuomonės dėl Izraelio atsakomųjų priemonių, kai pastarosios apklausos rezultatai rodo,

jog net 39 proc. neturi nuomonės, ar Palestina turėtų būti pripažinta. Tai rodo, jog tokie konfliktai kaip Palestinos ir Izraelio nėra svarbiausi, nepriklausomai nuo jų vaizdavimo žiniasklaidoje. Taip pat svarbi valstybinių institucijų pozicija, ypač atsižvelgiant į tai, kad karinių eskalacijų pradžioje Lietuvos valdančioji koalicija pabrėžė paramą Izraeliui ir jo interesų gynimą. Ši pozicija atsispindėjo ir Lietuvos balsavimuose JT dėl ugnies nutraukimo bei diskusijose, susijusiose su Palestinos pripažinimo klausimu. Apibendrinant atliktą analizę, galima teigti, jog nacionalinis transliuotojas vaizduodamas Palestiną laikosi tiek valstybinės pozicijos, tiek atsižvelgia į konflikto dinamiką bei tarptautinės bendruomenės nuotaikas.

Tikėtina, jog į tyrimą įtraukus Izraelio vaizdavimą nacionaliniame transliuotojume rezultatai galėtų skirtis. Šiame darbe nėra nagrinėjami konflikto veikėjų vaizdavimo skirtumai, kurie suteiktų gilesnes įžvalgas į diskursą šiuo klausimu. Be to, politinės aplinkybės, tokios kaip pasikeitusi valdančioji koalicija Lietuvoje sudaro naują kontekstą tolimesniems tyrimams. Reikšminga būtų ištirti, kaip keistųsi Lietuvos pozicija Palestinos atžvilgiu, turint omenyje naujosios koalicijos sudėtį bei ideologines ir politines nuostatas.

Literatūros sąrašas

1. Abdelal, Rawi, et al. „Identity as a Variable“, Cambridge University Press (2020).
2. Arowolo, Olasunkanmi, „Understanding Framing theory“, ResearchGate, 2017.
3. Chiang, Chun-Fang ir Brian Knight, „Media Bias and Influence: Evidence from Newspaper Endorsements“, *Economic Studies* 78 (2011).
4. D'Angelo, Paul, „Framing: Media Frames“, International Encyclopedia of Media Effects, New York, 2017.
5. Drejerytė, Milda, „Palestinos palaikymo kaina Lietuvoje“, GPB, 2024, <https://gpb.lt/palestinos-palaikymo-kaina-lietuvoje/>.
6. Entman, Robert Mathew, „Framing: Toward clarification of a fractured paradigm“, *Journal of Communication* Vol. 43, No. 4 (1993).
7. Fairclough, Norman, „Critical Discourse Analysis,“ kn. *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*, sud. James Paul Gee ir Michael Handford (Abingdon: Taylor&Francis, 2012).
8. Fairclough, Norman, „Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language“ (Abingdon: Taylor&Francis, 2010).
9. Fairclough, Norman, „Language and Power“, (Abingdon: Routledge, 2015).
10. Fairclough, Norman, *Media Discourse* (London: Arnold, 1995).

11. Farivar, Masood, „Why the Gaza War Has Sparked Wave of Antisemitism and Islamophobia in the US“, Voanews, 2023.
12. Fowler, Roger, „Language in the News: Discourse and Ideology in the Press“, (New York: Routledge, 1991).
13. Hall, Stuart, „The Work of Representation“, sud. Kn. Representation: Cultural Representations and Signifying Practices (1997).
14. Halliday, M. A. K. ir Clemens Matthiessen, „*An Introduction to Functional Grammar*“, (London: Arnold, 2004).
15. Halliday, M. A. K., „An introduction to functional grammar“, (London: Arnold, 1994).
16. Hamborg, Felix ir Karsten Donnay, Bela Gipp, „Automated identification of media bias in news articles: an interdisciplinary literature review“, International Journal on Digital Libraries, 2018.
17. Hamborg, Felix, „Media Bias Analysis“, Revealing Media Bias in News Articles (2022).
18. Heni, Adnania Nugra ir Oktiva Herry Chandra, „The Representation of Palestinian-Israeli Conflict in Online News Articles: A Critical Discourse Analysis“ *Jurnal Unimus* 12, No. 1 (2022).
19. How Does Law Protect in War, „Settlements“, ICRC, https://casebook.icrc.org/a_to_z/glossary/settlements.
20. Janušauskas, Tadas, „Apie Lietuvos moralinį stuburą“, Gyvenimas per brangus, 2024, <https://gpb.lt/apie-lietuvos-moralini-stubura/>.
21. Kirkpatrick, David D. ir Adam Rasgon, „The Hamas Propaganda War“, The New Yorker, 2023, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.newyorker.com/news/news-desk/the-hamas-propaganda-war>.
22. Lowenstein-Barkai, Hila, „Changing media representations of enemy leaders: A comparison between the Israeli–Palestinian and the Northern Ireland conflicts“, *Journalism* 22, No. 6 (2021).
23. LRT, „Apie LRT“, <https://apie.lrt.lt>.
24. Medecins Sans Frontieres, „The Practice Guide to Humanitarian Law: Collective Punishments“, <https://guide-humanitarian-law.org/content/article/3/collective-punishment/>.
25. Mhanna, Mayyada, „Caught in the frame: A critical analysis of Australian Media representations of Israeli-Palestinian conflict 2014-2015“, *Edith Cowan University* (2018).
26. Moy, Patricia, David Tewksbury, Eike Mark Rinke, „Agenda-Setting, Priming, and Framing“.Kn.: Klaus Bruhn Jensen, Robert T. Craig et al. (sud.), The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy. John Wiley & Sons, Inc., 2016.

27. Moy, Patricia, et. al., „Agenda-Setting, Priming, and Framing“, *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy*, 2016.
28. O'Grady, Gerard, „SFL and Critical Discourse Analysis“ *The Cambridge Handbook of Systemic Functional Linguistics* (2019).
29. O'Shaughnessy, Michael ir Stadler J., *Media and Society: an introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2005).
30. Paul, Richard ir Linda Elder, *The Thinker's Guide For Conscientious Citizens on How to Detect Media Bias & Propaganda In National and World News* (California: The Foundation for Critical Thinking, 2006).
31. Ramonaitė, Ainė ir Adelė Vaiginytė, „Tendencingumo paieškos politikų valdomoje žiniasklaidoje: Lietuvos regioninės spaudos analizė taikant kompiuterinės turinio analizės metodus“, *Politologija* Vol. 100 (2020).
32. Robinson, Piers, „Theorizing the Influence of Media on World Politics“ *European Journal of Communication* 14, No. 4 (2001).
33. Shahzad, Farrukh, Tehmina Ashfaq Qazi ir Rida Shehzad, „Framing of Israel and Palestine Conflict in RT news, Al-Jazeera, CNN & BBC News“ (Pakistan: Head Department of Media Studies, 2023).
34. Shinar, Dov, „Can Peace Journalism Make Progress?“, *The International Communication Gazette* Vol. 71, No. 6, (2009).
35. Shomron, Baruch ir Amit M. Schejter, „Broadcast Media and Their Social Network Sites: The Case of Palestinian-Israeli Representations and Capabilities“ *Sage journals* 22, No. 5 (2021).
36. Suwarno, Wening Sahayu, „Palestine and Israel Representation in the National and International News Media: A Critical Discourse Study“, (Indonesia: Universitas Negeri Yogyakarta, 2020).
37. Toolan, Michael, „A critical linguistic introduction“, (London: Routledge, 2001).
38. Van Dijk, Teun A., „Critical Discourse Analysis“ *The Handbook of Discourse Analysis* 2 (2015).
39. Williams, Alden, „Unbiased study of television news bias“, *Journal of Communication*, Vol. 5, No. 4, (1975).
40. Zahoor, Musharaf, „Digital Public Sphere and Palestine-Israel conflict: A conceptual Analysis of news coverage“ *Liberal Arts & Social Sciences International Journal* (2021).
41. Zauddin, Hasmah ir Wesam Almahallawi, „Media Framing Approach of Israelis and Palestinian Conflict“, *Future Academy* (2018).
42. Zhou, Ziran, „Discourse Analysis: Media Bias and Linguistic Patterns on News Reports“, Atlantis Press SARL, (2022).

Šaltinių sąrašas

1. Abuašvili, Julija, „Buvęs Estijos kariuomenės vadas: kol EP ginčijasi dėl kamambero sūrio pakuotės, pažadas Ukrainai, jaučiu, liks neištesėtas“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2138971/buves-estijos-kariuomenes-vadas-kol-ep-gincijasi-del-kamambero-surio-pakuotes-pazadas-ukrainai-jauciu-lik-neistesetas>.
2. Abuašvili, Julija, „Prancūzų politologas: Macronas padarė klaidų, jis yra baikštus prezidentas“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2180776/prancuzu-politologas-macronas-padare-klaidu-jis-yra-baikstus-prezidentas>.
3. Arab World for Research and Development, “Gaza Survey 7th October, Ramallah, Palestine, 2023 lapkričio 23 d., <https://www.awrad.org/files/server/polls/polls2023/Public%20Opinion%20Poll%20-%20Gaza%20War%202023%20-%20Tables%20of%20Results.pdf>.
4. Bakaitė, Jurga, „Senos nuotraukos, vaizduotė ir legendos – kas tiesa, o kas melas Izraelio „Hamis“ kare?“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2117980/senos-nuotraukos-vaizduote-ir-legendos-kas-tiesa-o-kas-melas-izraelio-hamas-kare>.
5. Banser, Vytenė, „Išpuolis prieš Izraelį ir karas Gazoje skaudžiai egzaminuoja Vokietiją“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2243114/ispuolis-pries-izraeli-ir-karas-gazoje-skaudziai-egzaminuoja-vokietija>.
6. BNS, „Baltieji rūmai: JAV kol kas neketina keisti politikos dėl mirtino Izraelio smūgio Rafache“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2284602/baltieji-rumai-jav-kol-kas-neketina-keisti-politikos-del-mirtino-izraelio-smugio-rafache>.
7. BNS, „JT: nuo „Hamis“ karo su Izraeliu pradžios nukentėjo daugiau nei pusė Gazos Ruožo statinių“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2288358/jt-nuo-hamas-karo-su-izraeliu-pradzios-nukentejo-daugiau-nei-puse-gazos-ruozo-statiniu>.
8. BNS, „Palestina: per Izraelio reidą Vakarų Krante žuvo 9 žmonės“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/1875733/palestina-per-izraelio-reida-vakaru-krante-zuvo-9-zmones>.
9. BNS, “Palestiniečių ministerija: Izraelio pajėgos Vakarų Krante nužudė palestinietį“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/1926937/palestinieciu-ministerija-izraelio-pajegos-vakaru-krante-nuzude-palestinieti>.

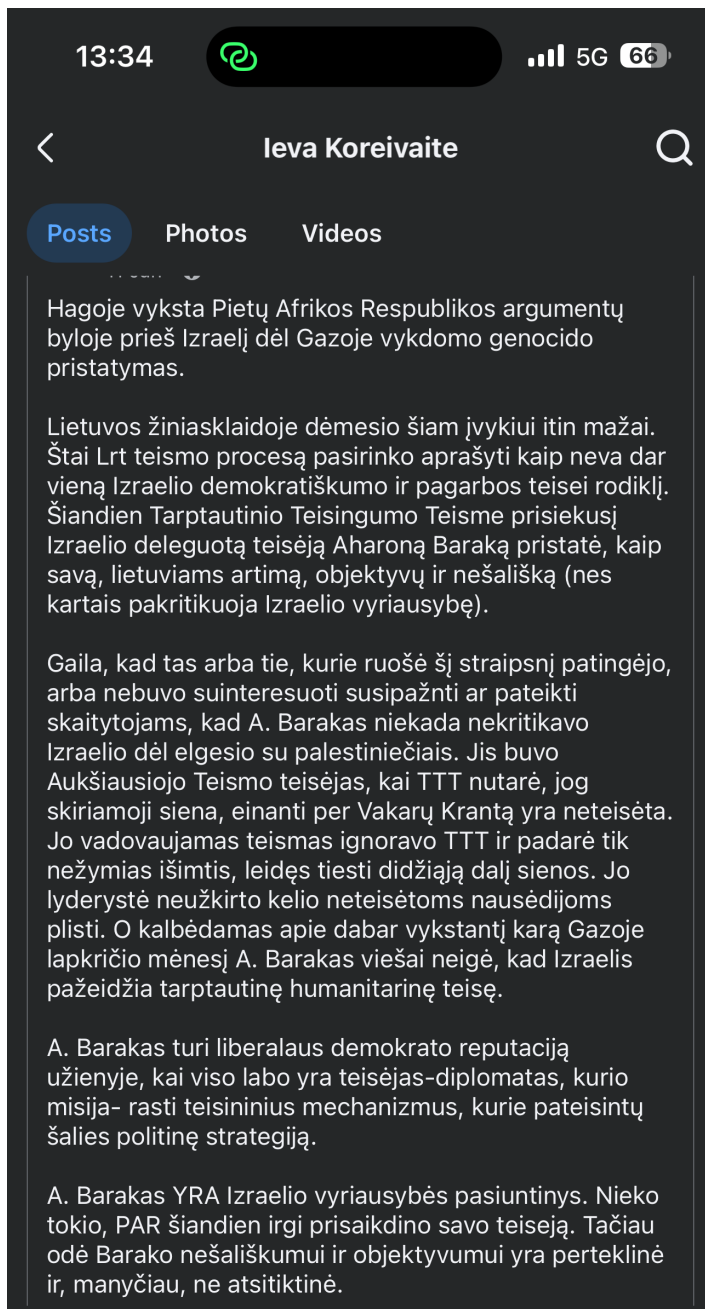
10. BNS, LRT.lt, „URM įspėja keliautojus nevykti į tam tikras Izraelio vietas, repatriaciniai skrydžiai neplanuojami“, LRT, <https://www.lrt.lt/lituanica/aktualijos/751/2095054/urm-ispeja-keliautojus-nevykti-i-tam-tikras-izraelio-vietas-repatriaciniai-skrydziai-neplanuojami>.
11. Bruveris, Vytautas, „Balsas iš Izraelio: Irano režimo griūtis yra tik karo pabaigos pradžia“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2263594/balsas-is-izraelio-irano-rezimo-griutis-yra-tik-karo-pabaigos-pradzia>.
12. ELTA, „ES užsienio reikalų vadovas pasiūlė įvesti sankcijas Izraelio ministrams“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2349143/es-uzsienio-reikalu-vadovas-pasiule-ivesti-sankcijas-izraelio-ministrams>.
13. ELTA, „Ispanija, Airija ir Slovėnija gegužės 21 dieną planuoja pripažinti Palestinos valstybę“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2270218/ispanija-airija-ir-slovenija-geguzes-21-diena-planuoja-pripazinti-palestinos-valstybe>.
14. ELTA, „Jungtinėje Karalystėje laukiama didelių propalestinietišku eitynių“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2122686/jungtineje-karalysteje-laukiama-dideliu-propalestinietisku-eityniu>.
15. ELTA, „Kolumbija pareiškė nutrauksianti santykius su Izraeliu“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2263334/kolumbija-pareiske-nutrauksianti-santykius-su-izraeliu>.
16. ELTA, „Norvegijos parlamentas sako esąs pasirengęs Palestinos valstybės „pripažinimui“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2126751/norvegijos-parlamentas-sako-esas-pasirenges-palestinos-valstybes-pripazinimui>.
17. ELTA, „Pasaulį ištiko šokas po išpuolių prieš Izraelį: kaip reagavo šalys?, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2094877/pasauli-istiko-sokas-po-ispuoliu-pries-izraeli-kaip-reagavo-salys>.
18. ELTA, „Pavilionis vyksta išreikšti solidarumo į Izraelį“, LRT, 2023, <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2100530/pavilionis-vyksta-isreiksti-solidarumo-i-izraeli>.
19. ELTA, „Slovėnija pradeda Palestinos pripažinimo procedūrą“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2269285/slovenija-pradeda-palestinos-pripazinimo-procedura>.
20. Gentvilas, Eugenijus ir Marijus Gailius, „Eugenijus Gentvilas, Marijus Gailius. Dezinformacijos konglomeratas: kaip antivakseriai virto antisemitais“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/2029678/eugenijus-gentvilas-marijus-gailius-dezinformacijos-konglomeratas-kaip-antivakseriai-virto-antisemitais>.

21. Yemini, Ben-Dror, „Ben-Dror Yemini. Laisvojo pasaulio karas“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/2105004/ben-dror-yemini-laisvojo-pasaulio-karas>.
22. Jursevičius, Deividas, „Gazos Ruožo blokados atšaukimas mainais į 150 gyvybių – ar „Hamas“ norės atiduoti kaip skydus naudojamus įkaitus?“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2097181/gazos-ruozo-blokados-atsaukimas-mainais-i-150-gyvybiu-ar-hamas-nores-atiduoti-kaip-skydus-naudojamus-ikaitus>.
23. Jursevičius, Deividas, „Neišvengiamas Izraelio pajėgų įsiveržimas į Gazos Ruožą bus kruvinas, bet „Hamas“ nesunaikins“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2096861/neisvengiamas-izraelio-pajegu-isiverzimas-i-gazos-ruoza-bus-kruvinas-bet-hamas-nesunaikins>.
24. Kodmani, Bassma, „What does Iran Really Want?“, Institut Montaigne, 2021, <https://www.institutmontaigne.org/en/expressions/what-does-iran-really-want>.
25. Koreivaitė, Ieva, „Ieva Koreivaitė. Ar užteks fiziškai sunaikinti „Hamas“?“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2100289/ieva-koreivaite-ar-uzteks-fiziskai-sunaikinti-hamas>.
26. Kuraitytė, Ieva, „Palestinietis Bassamas: Izraelis gali sunaikinti „Hamas“ tik užbaigdamas okupaciją“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2165395/palestinietis-bassamas-izraelis-gali-sunaikinti-hamas-tik-uzbaigdamas-okupacija>.
27. LRT.lt „Svarbi valanda“, „Kas lauktų Gazos Ruožo, sunaikinus „Hamas“? 4 scenarijai“, LRT, žiūrėta 2024 m. gruodžio 14 d., <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2105219/kas-lauktu-gazos-ruozo-sunaikinus-hamas-4-scenarijai>.
28. LRT.lt „Svarbi valanda“, „Pleistas tarptautinėje sistemoje – tyrėjas teigia, kad Izraelio ir „Hamas“ karas raibuliuoja iki Vakarų pasaulio“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2109764/pleistas-tarptautineje-sistemoje-tyrejas-teigia-kad-izraelio-ir-hamas-karas-raibuliuoja-iki-vakaru-pasaulio>.
29. LRT.lt, „JT apie situaciją Gazoje: 600 žmonių naudojami vienu tualetu perpildytoje prieglaudoje“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2118770/jt-apie-situacija-gazoje-600-zmoniu-naudojasi-vienu-tualetu-perpildytoje-prieglaudoje>.
30. LRT.lt, BNS, ELTA, „„Hamas“ atakos Izraelyje. Aukų skaičius abejose pusėse jau siekia 4 tūkstančius“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2100425/hamas-atakos-izraelyje-auku-skaicius-abejose-pusese-jau-siekia-4-tukstancius>.
31. LRT.lt, BNS, ELTA, „„Hamas“ atakos Izraelyje. Iš „Hamas“ užpulto muzikos festivalio išvežta 260 žuvusiųjų“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2094900/hamas-atakos-izraelyje-is-hamas-uzpulto-muzikos-festivalio-isvezta-260-zuvusiuju>.

32. LRT.lt, BNS, ELTA, „„, Hamas“ atakos Izraelyje. Izraeliui atakuojant taikinius Gazos Ruože, „Hamas“ grasina imtis izraeliečių belaisvių egzekucijų“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2095279/hamas-atakos-izraelyje-izraeliui-atakuojant-taikinius-gazos-ruoze-hamas-grasina-imtis-izraelieciu-belaisviu-egzekuciju>.
33. LRT.lt, BNS, ELTA, „Izraelio ir „Hamas“ karas. Tęsiantis Izraelio spaudimui, didžiosios Gazos Ruožo ligoninės stabdo veiklą“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2122862/izraelio-ir-hamas-karas-tesiantis-izraelio-spaudimui-didziosios-gazos-ruozo-ligonines-stabdo-veikla>.
34. LRT.lt, BNS, ELTA, „Netanyahu: Izraelis panaudos visą jėgą „Hamas“ sunaikinti , atkeršysime už šią juodą dieną, kurią jie sukėlė Izraeliui ir jo žmonėms“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2094567/netanyahu-izraelis-panaudos-visa-jega-hamas-sunaikinti-atkersysime-uz-sia-juoda-diena-kuria-jie-sukele-izraeliui-ir-jo-zmonems>.
35. Marsi, Federica, „‘From the river to the sea’: What does the Palestinian slogan really mean?“, AlJazeera, 2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/11/2/from-the-river-to-the-sea-what-does-the-palestinian-slogan-really-mean>.
36. Murin, Erik, „Erik Murin. Jaunimas dažniau palaiko Palestiną ir tai rodo didžiulius pokyčius komunikacijoje“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/2127193/erik-murin-jaunimas-dazniau-palaiko-palestina-ir-tai-rodo-didziulius-pokycius-komunikacijoje>.
37. Nemčenko, Marija, „Marija Nemčenko. Kas liečia daryti?“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/2140784/marija-nemcenko-kas-belieka-daryti>.
38. Paškevičius, Tadas, „Vakaruose garsėja raginimai pripažinti Palestinos valstybę“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2246798/vakaruose-garseja-raginimai-pripazinti-palestinos-valstybe>.
39. Paškevičiūtė, Jolanta, „Dėl Gazos Ruožo Netanyahu sulaukia vis daugiau ultimatumų“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2276951/del-gazos-ruozo-netanyahu-sulaukia-vis-daugiau-ultimatumu>.
40. Račius, Egdūnas, „Ar sachidas yra savižudis?“, Bernardinai.lt, <https://www.bernardinai.lt/2015-01-29-ar-sachidas-yra-savizudis/>.
41. Sabaliauskaitė, Kristina, „Kristina Sabaliauskaitė. Kultūros karai ir paliaubos: apie karo kultūrą“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2158609/kristina-sabaliauskaite-kulturos-karai-ir-paliaubos-apie-karo-kultura>.
42. Skamarakaitė, Agnė, „Palestinos administracijos ministrė Jadou: vienintelė išeitis – dviejų valstybių sukūrimas“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2122262/palestinos-administracijos-ministre-jadou-vienintele-iseitis-dvieju-valstybiu-sukurimas>.

43. Venckūnas, Vilmantas, „Landsbergis: Lietuva – už platesnį europinį sprendimą dėl Palestinos pripažinimo“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2247064/landsbergis-lietuva-uz-platesni-europini-sprendima-del-palestinos-pripazinimo>.
44. Vileikytė, Goda, „Vilniuje per šimtą žmonių tylia eiseną reiškia solidarumą dėl žuvusiųjų Palestinoje“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2104341/vilniuje-per-simta-zmoniu-tylia-eisena-reiskia-solidaruma-del-zuvusiuju-palestinoje>.
45. Vinokuras, Arkadijus, „Arkadijus Vinokuras. Dezinformacinio karo spąstuose“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2117535/arkadijus-vinokuras-dezinformacinio-karo-spastuose>
46. Vinokuras, Arkadijus, „Arkadijus Vinokuras. Izraelio dilema: jėga ar išmintis?“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2128851/arkadijus-vinokuras-izraelio-dilema-jega-ar-ismintis>.
47. Vosyliūtė, Lina, „Lina Vosyliūtė. Izraelis ir Gaza: Skausmas, teisingumas ir dvejopi tarptautiniai standartai“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/2112479/lina-vosyliute-izraelis-ir-gaza-skausmas-teisingumas-ir-dvejopi-tarptautiniai-standartai>.
48. Zogby, James J., „Debunking “All Palestinians are Hamas”, Arab American Institute, 2023, <https://www.aaiusa.org/library/debunking-all-palestinians-are-hamas>.
49. Zubriūtė, Eglė, „Lietuvai tai neįdomu: kodėl Palestinos pripažinimo klausimas išlieka politinėse paraštėse?“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2330786/lietuvai-tai-neidomu-kodel-palestinos-pripazinimo-klausimas-islieka-politinese-parastese>.
50. Zubriūtė, Eglė, „Lietuvos balsavimas JT: nenoras susipykti su JAV, tačiau ir ne visada palaikomas Izraelis“, LRT, 2023, <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2142814/lietuvos-balsavimai-jt-nenoras-susipykti-su-jav-taciau-ir-ne-visada-palaikomas-izraelis>.
51. Zulonaitė, Greta, „Palaikydami palestiniečius Vilniuje prieš Izraelio veiksmus protestuoja apie šimtas žmonių“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2137687/palaikydami-palestiniecius-vilniuje-pries-izraelio-veiksmus-protestuoja-apie-simtas-zmoniu>.

1 priedas. Ekrano kopija

pav. 1

Summary

The representation of Palestine in Lithuanian Media: An Analysis of LRT is a thesis on Palestinian representation in Lithuania's national broadcaster. Media outlets have significant influence on public knowledge, shaping not only the facts that are made available to the public but also how those facts are interpreted and understood. Through their coverage, media outlets can guide societal perceptions, influence opinions, and shape the positions people adopt on various issues. This is particularly important when it comes to complex, highly sensitive topics such as the Israeli-

Palestinian conflict, where media portrayals can deeply affect public sentiment and international relations.

In this context, Lithuania's national broadcaster has the responsibility to remain objective and provide high-quality coverage to the public. This raises an issue for the research – despite the fact that Lithuania's national broadcaster LRT is supposed to be unaffected by external influences and act as an objective news provider, it has recently faced criticism for adopting a biased position on the Israeli-Palestinian conflict. The object of this research is the representation of Palestine.

Accordingly, the aim of this thesis is to analyse the discourse formed by the national broadcaster on the issue of Palestine and whether it has changed depending on the dynamics of the conflict. To achieve this aim, the following objectives are set:

1. Conduct a literature review and provide a theoretical framework, establishing the criteria to be used in the analysis;
2. Select LRT articles based on the chosen keyword 'Palestine';
3. Perform a discourse analysis to determine how LRT frames Palestine in the context of the conflict;
4. Present conclusions and recommendations for further research.

The study begins by the presentation of the theoretical framework, which consists of the media bias, representation, and framing, providing an understanding of how media outlets shape reader's positions, news evaluation, and public discourse in general. Then the methodology used in the research – discourse analysis – along with the data and analytical tools, is introduced. The empirical section provides the analysis, structured according to the theoretical framework, and present LRT's representation of Palestine.

By conducting a discourse analysis and employing framing theory, it was demonstrated that during the research period, from October 7, 2022, to October 7, 2024, LRT framed Palestine through the lenses of victim, aggressor, foreign partners, and Lithuania's security. The data revealed that Palestine was most frequently portrayed through the victim frame, accounting for 41.3% of articles mentioning Palestine. This result indicates that written articles mentioning Palestine predominantly represent it as a victim of the conflict. This portrayal is expressed through an emphasis on civilian casualties and the resulting humanitarian crisis, the contextualization of the decades-long occupation, the distinction between Palestinians and the terrorist group Hamas, and support expressed by international actors and protests.

It is likely that the results could differ if the portrayal of Israel in the national broadcaster were included in the study. This thesis does not examine the differences in the portrayal of the conflict actors, which could provide deeper insights into the discourse on this issue.